

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A

PEDAGOGICKÁ

Bakalářská práce

2010

Ilona Dynterová

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor (kombinace): Speciální pedagogika pro vychovatele

Mateřská centra

Mother's centers

Bakalářská práce: 09-FP-KSS-1008

Autor:

Ilona Dynterová

Podpis:

Adresa:

Nám. Svobody 3

507 13 Železnice

okr. Jičín

Vedoucí práce: Mgr. Rut Kolínská

Konzultant:

Počet:

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
66	3	2	7	26	4

V Liberci dne:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Ilona Dynterová
adresa: Náměstí Svobody 3, 507 13 Železnice, okr. Jičín
studijní obor (kombinace): Speciální pedagogika pro vychovatele
Název BP: **Mateřská centra**
Název BP v angličtině: **Mother's Centers**
Vedoucí práce: Mgr. Rut Kolínská
Konzultant:
Termín odevzdání: 15. 4. 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20. 3. 2009

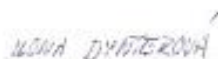

děkan

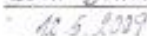

vedoucí katedry

Převzal (kandidát):

Datum:

Podpis:

Název BP: MATEŘSKÁ CENTRA

Vedoucí práce: Mgr. Rut Kolínská

Podpis:

Cíl: Zjistit návštěvnost rodičů a dětí s postižením v mateřských centrech. Zjištění preference aktivit a služeb nabízených rodiči pečujícími o dítě s postižením. Vypracování metodiky k efektivnímu oslovení nabídky aktivit a služeb mateřských center rodičům a dětem se zdravotním postižením.

Požadavky: Studium odborných literárních a jiných zdrojů
Formulace teoretických východisek
Projektování průzkumu
Sběr dat
Interpretace dat
Formulace závěrů a návrh opatření

Metody: Dotazník, analýza

Literatura: KOLÍNSKÁ, Rut. Mateřská centra. 1. vydání. Praha: Pražské matky, 1995. ISBN 80-901864-0-8.
Sít' mateřských center v České republice, ohlédnutí za uplynulých 10 let. Praha: Sít' mateřských center v ČR, 2003.
VÁGNEROVÁ, Marie. Úvod do vývojové psychopatologie LÚvod do problematiky a psychologie somaticky nemocných dětí. Liberec: TU v Liberci, 2002.
VÁGNEROVÁ, Marie - HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana - ŠTECH, Stanislav. Psychologie handicapu. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-7184-929-4.
PEŠOVÁ, Irena - ŠAMALÍK, Miroslav. Poradenská psychologie pro děti a mládež. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1216-4.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 16.4.2010   Ilona Dynterová

Poděkování

Děkuji Mgr. Rut Kolínské za odborné vedení, cenné rady, připomínky a trpělivost při zpracování mé bakalářské práce. Dále rodinám dětí s postižením a maminkám v mateřských centrech za ochotu a vstřícnost při dotazníkovém šetření. V neposlední řadě patří největší poděkování mé rodině, za trvalou a inspirující podporu při studiu.

Název bakalářské práce: Mateřská centra

Název bakalářské práce: Mother's centers

Jméno a příjmení autora: Ilona Dynterová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2009/2010

Resumé:

Tato bakalářská práce pojednává o mateřských centrech a jejich návštěvnosti rodinami pečujícími o dítě s postižením. Zabývá se popisem mateřského centra jako takového, jeho filozofií, smyslem. Dále je zaměřena na problematiku rodin dětí s postižením, jejich situací a potřebami. Mapuje nabídku aktivit mateřských center na území České republiky, a jejich návštěvnost rodinami pečujícími o dítě s postižením. Práce nabízí výzkumné šetření o aktuální potřebě rodin pečujících o dítě s postižením a nabídce aktivit mateřských center.

Tato šetření jsou dále odrazovým můstkem pro další část bakalářské práce, kterou je vypracování metodiky k efektivnímu oslovení nabídky aktivit a služeb MC rodičům a dětem se zdravotním postižením. Přílohy obsahují vzory dotazníkových šetření, adresář mateřských center České republiky a návrh metodiky pro mateřská centra.

Klíčová slova: Mateřská centra, Síť mateřských center, rodina, dítě s postižením, integrace, inkluze

Resumé: This Bachelor Degree Paper is discussing mother and child centres and their attendance by families looking after a child with disability. It deals with the description of such centre and its philosophy and its purpose. Furthermore, it researches the problem of families with children with disabilities, their situation and their needs. It outlines the activities on offer by mother and child centres in the dominion of Czech Republic and their attendance by families looking after a child with disability. The paper offers a research into the actual needs of families looking after a child with disability and a research into the offer of activities by

mother and child centres. This research is a stepping stone into the next part of the Bachelor Paper, which further deals with working out the methodology to effectively address the activities and services of mother and child centres on offer for parents and children with health disabilities. The attachments consist of models of questionnaire research, list of addresses of mother and child centres in Czech Republic and an offer of the methodology for mother and child centres.

Keywords: Mother's centers, Network mother's of centers, families, children with disabilities, inclusion

Résumé:

Ce mémoire de maîtrise traite les centres maternelles et le taux de fréquentation par les familles qui s'occupent d'un enfant handicapé dans ces centres. Le mémoire aborde la spécification d'un centre maternelle, sa philosophie et son but. Le mémoire se concentre sur la problématique des familles avec un enfant handicapé, leur situation et leurs besoins. Ce travail décrit la situation de l'offre des activités des centres maternelles sur le territoire de la République Tchèque et leur fréquentation par les familles avec un enfant handicapé. Il propose l'enquête de recherche sur le besoin actuel des familles qui s'occupent d'un enfant handicapé et sur l'offre des centres maternelles.

Mots-clés: centres de maternité, Réseau de centres de maternité, les familles, les enfants handicapés, l'insertion.

Obsah

Úvod.....	11
Teoretická část	13
1 Mateřská centra.....	13
1.1 První česká mateřská centra.....	13
1.2 Popis mateřských center dnes	14
1.2.1 Charakteristika MC.....	14
1.2.2 Poslání MC	17
1.2.3 Funkce MC	19
Socializační.....	19
Edukační	19
Integrační	20
Společenská	21
Dobročinná.....	22
Vzdělávací	22
Preventivní	23
Poradenská	24
Politická	24
1.3 Síť mateřských center	25
1.3.1 Vznik a poslání	25
1.3.2 Data z historie Sítě mateřských center.....	26
1.3.3 Síť mateřských center dnes	28
2 Rodina.....	29
2.1 Charakteristika rodiny a její funkce.....	29
2.2 Rodiny pečující o dítě s postižením.....	31
2.2.1 Reakce rodičů na postižení dítěte	33

2.3 Rizika výchovy dítěte s postižením	38
3 Integrace/inkluze.....	40
3.1 Inkluzivní přístupy v mateřských centrech	42
Praktická část	44
4 Průzkumná část práce a její struktura	44
4.1 Cíl práce	45
4.2 Stanovení předpokladů	45
4.3 Použité metody	46
4.4 Popis zkoumaného vzorku	47
4.5 Průběh průzkumu	51
4.6 Statistické vyhodnocení a interpretace výsledků	52
4.6.1 Výsledky dotazníkového šetření MC	52
4.6.2 Výsledky dotazníkového šetření rodičů pečujících o dítě s postižením	53
4.7 Ověření předpokladů.....	59
6 Závěr	60
7 Navrhovaná doporučení	61
Citovaná literatura.....	63
SEZNAM PŘÍLOH.....	65
PŘÍLOHY	- 1 -

Úvod

„Jeden se setká s nezdarem, druhý uspěje. Ty si s tím však nelam hlavu. Plodná je pouze ona velká spolupráce jednoho skrze druhého. „

(Antoine de Saint-Exupéry)

„Jen v rámci sociálních skupin se může uskutečňovat sociální kontakt, vzájemný styk mezi lidmi (Marko, 1979) a jen prostřednictvím účasti v sociálních skupinách může člověk uspokojovat své základní potřeby a rozvíjet své humánní potence. Skupina je jedním z primárních prostředků, které zprostředkovávají člověku také sebepoznání. Většinu z toho, co o sobě člověk ví a co si o sobě myslí, pochází se stimulů a zpětných vazeb, které jsou umožněny interakcemi s jinými lidmi. Tyto interakce v rodině, ve školních, vrstevnických, pracovních a jiných skupinách poskytují příležitost nejen k poznávání lidí kolem nás, ale jsou také stálou příležitostí, abychom se poučili i o sobě samých. Skupiny tak pomáhají jedincům dosáhnout pocitu identity: uvědomit si, kde jsou, kdo jsou, co dělají a kam spějí. Přispívají k sebeobjevování a sebepochopení člověka.“ (Kožnar, 1982)

Volba tématu mé bakalářské práce nebyla příliš těžká. Vzhledem k tomu, že jsem se v době své „mateřské dovolené“ aktivně podílela na chodu mateřského centra, znám tuto problematiku z vlastní zkušenosti. Dalším důvodem mého výběru tématu je i skutečnost, že naše mladší dcera má diagnostikovanou mentální retardaci. Jako rodič dítěte, který má specifické potřeby, mám osobní zkušenost i s dalšími institucemi, které pomáhají rodinám pečujícím o dítě s postižením.

V současné době žije v České Republice dle výzkumu Českého statistického úřadu z roku 2007 asi 46 208 dětí ve věku 0-14 let se zdravotním postižením. (Kalnická, 2008)

V rámci Sítě mateřských center je evidováno 320 mateřských center, která nabízejí prostor pro aktivity rodičů a dětí. První mateřské centrum v ČR bylo založeno v roce 1992. Od té doby fenomén zakládání MC stále vzrůstá. Mateřská centra prokázala, že mají své místo ve společnosti a jsou již její nedílnou součástí.

Cílem této práce je zjistit návštěvnost rodičů a dětí s postižením v MC, dále určit preference aktivit a služeb nabízených MC u rodičů pečujících o dítě s postižením. Dalším cílem je zjištění rozsahu aktivit nabízených mateřskými centry. A v neposlední řadě vypracování metodiky k efektivnímu oslovení nabídky aktivit a služeb MC rodičům a dětem se zdravotním postižením.

Důvodem k tomuto průzkumu je fakt, že ačkoliv mateřská centra existují a fungují již přes 15 let, nebyla zatím zmapována otázka navštěvování a využívání MC rodinami pečujícími o dítě s postižením. Vzhledem k tomu, že dítě se v MC učí novým dovednostem, rozvíjí se ve všech oblastech, mají mateřská centra velký potenciál i v pedagogickém kontextu. Dítě navštěvující MC se komplexněji rozvíjí ve všech oblastech, které později využije v MŠ a ZŠ. Tento fakt může pozitivně pomoci v práci pedagogům, vychovatelům, a v případě péče o děti se speciálními potřebami i speciálním pedagogům.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř kapitol. První tři části jsou zaměřeny teoreticky a čtvrtá prakticky. První kapitola se zabývá mateřskými centry, vymezuje jejich charakter, popisuje jejich funkce a věnuje se také historii MC. Druhá kapitola je zaměřena na problematiku rodin dětí s postižením. Zabývám

se v ní rodinou a blíže specifikuji rodinu dítěte s postižením. Popisuji reakci rodiny na sdělení o postižení dítěte a následnou adaptaci. Způsoby řešení zátěžové situace rodiny.

Třetí kapitola logicky propojuje první dvě a zabývá se popsáním inkluze a analýzou možností nabízejících se pro rodiny s dětmi v mateřských centrech.

Čtvrtá kapitola obsahuje praktickou část práce, je v ní vymezena metodologie,

hlavní a dílčí cíle práce. Těžištěm práce je výzkum na základě analýzy dotazníkových šetření.

V závěru práce jsou doporučení vyplývající ze získaných informací.

Součástí bakalářské práce jsou přílohy s ukázkami použitých dotazníků a adresář mateřských center v České republice sdružených v Síti mateřských center.

Teoretická část

1 Mateřská centra

Popsat a charakterizovat mateřská centra není vzhledem k osobním zkušenostem autorky problémem. Informace v následujících kapitolách jsou čerpány z přímých prožitků, nebo z dostupných publikací pojednávajících o mateřských centrech, kterých není mnoho. Ucelenou publikací zabývající se mateřskými centry je kniha *Mateřská centra*, kterou podle německé publikace zpracovala Rut Kolínská a vydaly Pražské matky a dále potom internetové zdroje zejména: <http://www.materska-centra.cz/>

1.1 První česká mateřská centra

Jak uvádí ve své práci Kostková (2008) „V říjnu 1992 započalo činnost první české Mateřské centrum. Prostory pro svou činnost ženy získaly v budově organizace YMCA¹. YMCA dokonce projekt MC² přijalo za svůj program. Ženy daly dohromady první „pravidla“ pro společná scházení. Ještě dříve, než prošla zpráva o MC tiskem a rozhlasem, bylo centrum plné. V centru se vytvořilo jádro pravidelných (v rámci možností) návštěvnic a spolu s nimi ženy iniciátorky sestavily program. První vybavení centra sestávalo z toho, co kdo přinesl a

---

¹ IMCA – zkratka Young Men's Christian Association.

² MC- zkratka mateřské centrum, mateřská centra

daroval. S vybavením centra pomáhali i manželé. „Pravdou je, že většinu maminek vede k návštěvě snaha umožnit dítěti pobyt v kolektivu, nahradit mu částečně školku. Až v centru zjišťují, že tu mohou získat i něco pro sebe nebo se samy uplatnit. Z odpovědí v anketě, kterou jsme mezi nimi dělaly, vyplývá, že je ani nenapadlo očekávat něco pro sebe. Jedna z maminek k tomu říká:

Po návštěvě v Německu, uspořádala Rut Kolínská mezinárodní seminář o filozofii mateřských center. V roce 1993 vzniklo další centrum na Barrandově. Jeho činnost se postupně rozšířila a dnes funguje jako Kulturní a mateřské centrum Barrandov.“

1.2 Popis mateřských center dnes

1.2.1 Charakteristika MC

Mateřské centrum si lze představit jako prostor, kde se scházejí převážně matky na rodičovské dovolené, obvykle se svými malými dětmi. Zároveň do MC přicházejí všichni ti, kteří mají o činnost centra zájem. Ženy v pracovním procesu, školní děti -většinou starší sourozenci přítomných batolat či předškoláků, důchodkyně, mnohdy i muži, a to nejen manželé pravidelných návštěvnic, ale také externí odborníci s centrem spolupracující, přednášející. Zřídka se objeví i muž na rodičovské dovolené, ale je pravda, že mu pobyt často v ryze ženském kolektivu, kde se probírají porody a kojení nemusí být až tak příjemný. Charakteristickým znakem MC bývá především to, že si jej maminky samy vedou a spravují. Starají se o program, nabízejí nejrůznější služby, organizují chod celého centra, často úzce spolupracují s městem nebo obcí. V posledních letech mnoho MC reaguje na potřeby okolí a nabízí stále více aktivit. V rámci rozšiřování nabídky tak začínají mateřská centra nabízet svým klientům registrované sociální služby, což vede k částečné nutné profesionalizaci, jak po stránce organizační, personální, tak požadavků kladených na vybavenost MC.

Náplň mateřských center se přizpůsobuje potřebám rodin a závisí na mnoha faktorech. Jiné aktivity nabízejí MC ve městech, jiné v obcích. Důležitým faktorem je také angažovanost a složení členů MC. Stejně tak jako schopnost

vedení MC hledat finanční zdroje. Další indicií v rozsahu a pestrosti nabídky aktivit MC je velikost a vybavenost prostor konkrétního mateřského centra.

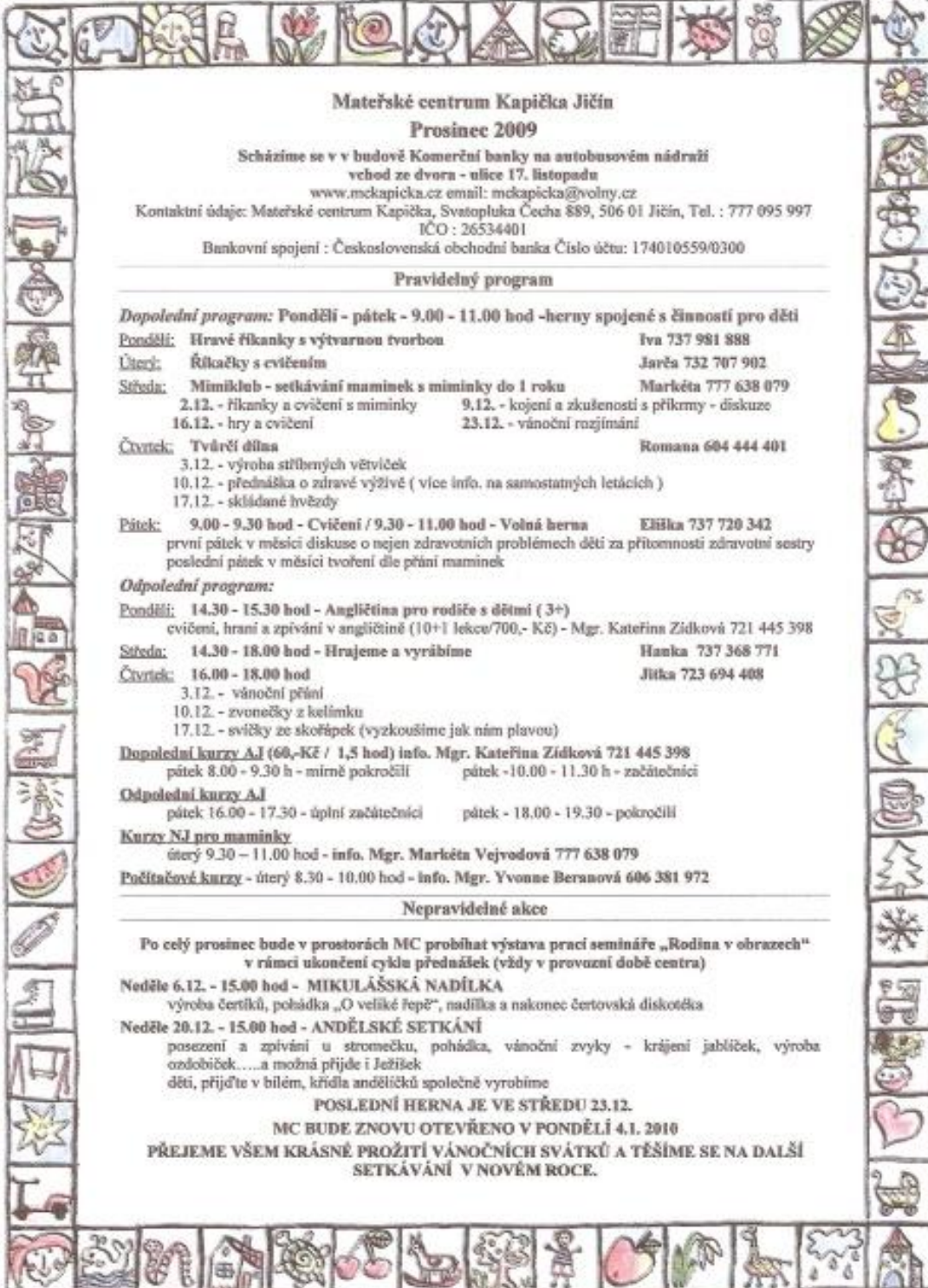
Základní náplní mateřských center bývá:

- Program pravidelný -Otevřená herna/ společenství, kreativní – výtvarný, kreativní – hudební, kreativní – dramatický, kreativní – kombinovaný, pohybový, vzdělávací – jazykový, vzdělávací – ITC, příprava na porod, klubová setkávání
- Poradenství
- Ženské skupiny
- Hlídaní dětí
- Bazary oblečení
- Rodičovské skupiny
- Manželské skupiny
- Multikulturní skupiny
- Společné pobyty
- Společné výlety
- Pobytové akce – delší (zahraničí)
- Programy pro rodiny postižených dětí
- Programy pro rodiny autistických dětí
- Programy pro rodiny s dvojčaty a vícečaty
- Svatomartinské setkání
- Masopust
- Vyhánění smrtky
- Den matek
- Mikulášská
- Velikonoce
- Vánoční besídka
- Drakiáda
- Karneval
- Klubová setkávání
- Jednorázové přednášky

Obr. 1 nabízí ukázkou aktivit Mateřského centra Kapička uskutečněných v prosinci roku 2009. Toto MC se nachází v centru okresního města Jičín. Maminkám je k dispozici velká herna s dílničkou, kuchyňka, sociální zařízení. Součástí MC je velká zahrada vybavená dětským hřištěm. MC Kapička navštívilo v roce 2009 jen

v dopoledních a odpoledních pravidelných programech 3233 maminek a dětí. Do tohoto počtu není zahrnuta návštěvnost nepravidelných aktivit.

Obrázek 1: Ukázka měsíčního programu Mateřského centra Kapička v Jičíně

Mateřské centrum Kapička Jičín

Prosinec 2009

Scházíme se v v budově Komerční banky na autobusovém nádraží
vchod ze dvora - ulice 17. listopadu
www.mckapicka.cz email: mckapicka@volny.cz
Kontaktní údaje: Mateřské centrum Kapička, Svatopluka Čecha 889, 506 01 Jičín, Tel. : 777 095 997
IČO : 26534401
Bankovní spojení : Československá obchodní banka Číslo účtu: 174010559/0300

Pravidelný program

Dopolední program: Pondělí - pátek - 9.00 - 11.00 hod - herny spojené s činností pro děti

Pondělí: Hravé říkanky s výtvarnou tvorbou	Iva 737 981 888
Úterý: Říkačky s cvičením	Jarka 732 707 902
Středa: Mimikluby - setkávání maminek s miminky do 1 roku	Markéta 777 638 079
2.12. - říkanky a cvičení s miminky	9.12. - kojení a zkušenosti s příkrmy - diskuze
16.12. - hry a cvičení	23.12. - vánoční rozjímání
Čtvrtek: Tvářička děla	Romana 604 444 401
3.12. - výroba stříbných větvíček	
10.12. - přednáška o zdravé výživě (více info. na samostatných letáčcích)	
17.12. - skládané hvězdy	
Pátek: 9.00 - 9.30 hod - Cvičení / 9.30 - 11.00 hod - Volná hra	Eliška 737 720 342
první pátek v měsíci diskuse o nejen zdravotních problémech dětí za přítomnosti zdravotní sestry	
poslední pátek v měsíci tvoření dle přání maminek	

Odpolední program:

Pondělí: 14.30 - 15.30 hod - Angličtina pro rodiče s dětmi (3+)	
cvičení, hraní a zpívání v angličtině (10+1 lekce/700,- Kč) - Mgr. Kateřina Zídková 721 445 398	
Středa: 14.30 - 18.00 hod - Hrajeme a vyrábíme	Hanka 737 368 771
Čtvrtek: 16.00 - 18.00 hod	Jitka 723 694 408
3.12. - vánoční přání	
10.12. - zvonečky z kelímku	
17.12. - svíčky ze skořápek (vyzkoušíme jak nám plavou)	

Dopolední kurzy AJ (60,-Kč / 1,5 hod) info. Mgr. Kateřina Zídková 721 445 398

pátek 8.00 - 9.30 h - mírně pokročilí	pátek -10.00 - 11.30 h - začátečníci
---------------------------------------	--------------------------------------

Odpolední kurzy AJ

pátek 16.00 - 17.30 - úplní začátečníci	pátek - 18.00 - 19.30 - pokročilí
---	-----------------------------------

Kurzy NJ pro maminky

úterý 9.30 - 11.00 hod - info. Mgr. Markéta Vejvodová 777 638 079

Pořádací kurzy - úterý 8.30 - 10.00 hod - info. Mgr. Yvonne Beranová 606 381 972

Nepravidelné akce

Po celý prosinec bude v prostorách MC probíhat výstava prací semináře „Rodina v obrazech“
v rámci ukončení cyklu přednášek (vždy v provozní době centra)

Neděle 6.12. - 15.00 hod - MIKULÁŠSKÁ NADÍLKA
výroba čertků, pohádka „O velkém řepě“, nadílka a nakonec čertovská diskotéka

Neděle 20.12. - 15.00 hod - ANDĚLSKÉ SETKÁNÍ
posezení a zpívání u stromčku, pohádka, vánoční zvyky - krájení jablíček, výroba ozdobiček....a možná přijde i Ježíšek
děti, přijďte v bílém, křídla anděličků společně vyrobíme

POSLEDNÍ HERNA JE VE STŘEDU 23.12.

MC BUDE ZNOVU OTEVŘENO V PONDĚLÍ 4.1. 2010

PŘEJEME VŠEM KRÁSNÉ PROŽITÍ VÁNOČNÍCH SVÁTKŮ A TĚŠÍME SE NA DALŠÍ SETKÁVÁNÍ V NOVÉM ROCE.

1.2.2 Poslání MC

Kulturní a mateřské centrum Barrandov na svých webových stránkách popisuje prostředí MC a tímto popisem zároveň odpovídá na otázku, proč rodiče tak rádi do MC přicházejí. Centra vytváří zázemí a prostor pro naplnění jedné ze základních lidských potřeb - potřeby sounáležitosti. Jsou příležitostí k seznámení se s dalšími rodinami. Podporují tvořivost dětí, chrání psychické i fyzické zdraví rodiny a přispívají tak ke spokojenosti rodiny.

„MC má za úkol odstranit sociální izolaci maminek i tatínků na mateřské a rodičovské dovolené, zmírnit anonymitu sídlištního života, zprostředkovat celým rodinám s malými dětmi kontakt se společenským prostředím, zajistit volnočasové aktivity, organizovat vzdělávací kurzy a semináře, poskytovat informace v oblasti rodiny, zdraví, dětí. Chceme být i relaxační a regenerační oázou pro všechny, kdo pečují o děti.

Děti si u nás nenásilnou formou zvykají na nové prostředí a kamarády, učí se komunikovat a spolupracovat a pomocí kreativních programů dochází k rozvíjení jejich osobnosti. Učí se u nás od malička aktivně a smysluplně trávit volný čas, což je dobrou prevencí kriminality a drogové či jiné závislosti.

Snažíme se také zamezit vyčlenění rodin s handicapovanými dětmi a tyto děti integrovat mezi zdravé. Proto jsme otevřeli hernu pro děti s handicapem. “

(Erbanová, 2005)

Mateřská centra mají komunitní charakter, což znamená, že jsou nezávislou specifickou skupinou, jejíž cíle a činnosti vycházejí z potřeb místní komunity, schopností, potřeb a tvořivosti těch, kteří se na činnosti aktivně podílejí. Proto je každé centrum jiné, odráží potřeby konkrétních žen a rysy svého prostředí. Některá centra jsou založena na principu rodinné svépomoci, mají neformální charakter, jiná jsou více formální. Jsou jiná ve městech a jiná v obcích. Význam MC tedy spočívá v několika zásadních oblastech života žen na RD³. Víme, že navzdory současné legislativní úpravě o vyplácení rodičovského příspěvku bývají ženy na RD při jednom dítěti obvykle tři až čtyři roky. Ovšem při více dětech se

---

³ RD- zkratka termínu rodičovská dovolená

může stát, že je žena v domácnosti deset - patnáct let svého života. Další specifickou skupinou jsou maminky postižených dětí, které jsou ohroženy možností sociálního vyloučení v ještě větší míře. V tomto případě se může stát, že rodičovskou dovolenou lze prodloužit podle potřeby dítěte. Nechci zapomenout ani na varianty domácího vzdělávání. Zde se předpokládá, že žena, která učí své dítě, zůstává doma do věku 11 let dítěte, protože toto vzdělávání je umožněno pro celý první stupeň základní školy. Hlavní smysl MC můžeme shrnout v těchto bodech:

- Žena je uchráněna sociálního vyloučení, návštěvy MC zbavují ženy pocitů osamělosti.
- Žena získá možnost seberealizace. Pokud zdravá dospělá osoba s průměrnou inteligencí zůstává několik let v domácnosti, s péčí o malé děti, jejich žvatláním, nároky na hygienu, krmení, atd. dříve nebo později nevystačí. Stejně jako potřebuje společenství lidí, potřebuje také být užitečná, ukázat, co umí. Nabídnout ostatním to, v čem je dobrá. Zkušenosti ukazují, že čím vzdělanější ženy, tím většinou větší utrpení v separaci RD.
- Žena se dočká určitého společenského uznání, ohodnocení své služby nebo práce pro ostatní.
- I matka v domácnosti má potřebu se sebevzdělávat, pracovat na sobě. MC je ideálním prostorem pro návštěvu nejrozličnějších kurzů, přednášek či seminářů. To vše může maminka absolvovat obvykle společně se svými dětmi. Ty si buď hrají s ostatními v odděleném prostoru, nebo v lepším případě (je to častější varianta) funguje služba hlídání dětí.
- V zahraničí si maminky v MC také přivydělávají. I to je v našich podmínkách možné. Legislativa dnes umožňuje maminkám přivydělat si k RP neomezenou finanční částku. Záleží však na tom, jak je MC v českých podmínkách na tuto možnost zařízeno. Jestli matky dokáže zaměstnat a vést k tomu mzdovou agendu. K tomu samozřejmě existují varianty jako smlouva o dílo podle občanského zákoníku, malé živnosti, atd.

1.2.3 Funkce MC

Socializační

MC mají významný dopad také na život malých dětí. Děti nejsou izolované doma se svou matkou, dostávají se do kolektivu a nedochází přitom ke smutným scénám při loučení na většinu nebo část dne jako v mateřských školkách, či dříve jeslích. Pobyt v MC dítě výrazně socializuje.

Edukační

Maminky se při vzájemných interakcích neustále učí novým věcem v oblasti výchovy svých dětí. Nemusí to být hned skrze konflikt, i když o ty také nebývá nouze, ale i skrze pouhý rozhovor, vlídnou radu. V kolektivu ostatních matek získává žena na RD nový rozhled. Dostává množství odpovědí na otázky, které ještě ani sama nestačila ve své mysli vygenerovat. Centrum nejen vzdělává, ale i vychovává, a to nejen děti, ale také maminky. Většina žen, které vychovávají své první, zatím jediné dítě, bývá často velice úzkostlivá, přecitlivělá, potomek se jim jeví jako výjimečný, nezkažený. Takové maminky „prvničky“ mohou být také vcelku neshovívavé k ostatním. Mívají na ostatní děti velice přísná měřítka. Není pro ně nic zdravějšího, než když vidí svého miláčka na vlastní oči, jak bije vedlejší batole a bere mu hračku. Jako ilustraci nabízím výpověď maminky publikovanou v knize *Mateřská centra* (Kolínská, 1995).

„Milá maminko, představ si, náš milý, malý Sebastian je v mateřském centru novým agresivním vzteklounem! Umíš si to představit? Myslím, že sotva. Pustí se tam do všech dětí. Kouše a škrábe. Když je slyšet někde dětský řev, můžeš si být jista, že v tom má prsty Sebastian. Dnes ráno zřejmě jednomu malému chlapci vylil sklenici vody do obličeje. Nemohu tomu zabránit. Díky Bohu je většina matek v mateřském středisku plna pochopení. Když tak ještě přemýšlím o mých prvních týdnech tam: Sebastian byl právě šest týdnů starý, jak jsem ho ochraňovala, nikdo se ho nesměl dotknout a už vůbec žádné dítě. Se strachem jsem dávala pozor, aby mu nebyl zkřiven ani vlásek.“

Integrační

Občas se stane, že mezi návštěvnice MC zavítá matka s postiženým dítětem. To se pak rozběhne socializace a edukace v plném nasazení. Pro matky zdravých dětí často není jednoduché přijmout postižené dítě do kolektivu těch svých. Také bývají bezradné, jak se k matce dítěte chovat. V takové situaci je velice dobré, vyskytne-li se ve společenství MC někdo, kdo má ve věci ujasněný postoj nebo matku s dítětem zná a má k nim osobní vztah. Z mých vlastních zkušeností z našeho MC vím, že integrace je nejen možná, ale také zdravá. Pro dokreslení integračních snah v MC přikládám názor jedné z maminek:

„Jé, mami, proč je ta holčička tak divná?“, vykřikne vaše malá treperenda, když se ve „vašem“ mateřském centru objeví maminka s handicapovým dítětem. A vy najednou nevíte kam s očima. Máte své dítě okřiknout, aby si holčičky nevšímal? Nebo to přejít mlčením a honem to zamluvit? Nebo se té paní omluvit? Ale proč? Vždyť ta otázka byla naprosto přirozená a bezelstná a je třeba na ni stejně přirozeně odpovědět. „holčička je trochu jiná, protože některé děti se jiné narodí. Některé věci dovedou stejně jako ostatní a jiné jim jdou hůře.“ Možná bude následovat otázka „A můžu si s ní hrát?“ Jistěže ano. Kdyby dítě nepatřilo do kolektivu, nevzala by ho maminka mezi jiné děti. Ale třeba se můžete maminky zeptat, nebude-li jí to vadit. A to je první krok k navázání nové, pravděpodobně zajímavé známosti. U nás v Motýlku máme tzv. Klub rodičů.

Rodiče (tedy většinou maminky) dětí s různými handicapy si tady za přítomnosti psychologa vyměňují zkušenosti nebo si třeba jen postěžují na různé trable. Hodně lidí s námi nekomunikuje, protože se nás bojí dotknout třeba dotazem na postižení našeho dítěte. I v rámci širší rodiny jako by to bylo tabu, o kterém se nemluví. Ale proč ne? Samozřejmě jsme často citlivější na chování okolí a hlavně na projevy nevraživosti a určitě by mi značně vadil výsledek typu „pavlačová drbna“. Ale zdravý zájem nevadí, spíše naopak potěší. Má čtrnáctiletá handicapovaná dcera Lucka překypuje láskou. A tak s ní denně bojuji při cestách do a ze školy, aby neobjímala všechny lidi čekající s námi na autobus, aby se nesnažila hladit všechny malé děti, které potká a už vůbec, aby nikoho cizího nelíbala. Zatím je má snaha marná, a proto mě těší, že většinou lidé řeknou, mně

to nevadí, a s Luckou normálně komunikují, odpovídají na její, často dotěrné, otázky. Stejně tak, a ráda, odpovídám já každému, kdo se zeptá, co jí je. Díky své dceři už jsem vyslechla i řadu příběhů jiných maminek postižených i zdravých dětí, kterým často chybí možnost si popovídat. A tak, prosím, berte toto zamyšlení jen jako takové menší doporučení, jak se chovat ve vztahu k maminkám handicapovaných dětí. Nejsem psycholog, takže ze mne mluví pouze zkušenost. A pokud chcete několik konkrétních doporučení, možná varování před zakořeněnými předsudky, tak zde jsou:

- *Handicapované dítě není nemocné. Je jen jiné, než ostatní. Takže vaše děti se nemusí bát si s ním hrát.*
- *Přestože si tyto děti většinou dost užily při různých lékařských vyšetřeních, nejsou to žádní „chudáčci“, které je třeba litovat. Většinou jsou to děti šťastné, i když jejich představa o štěstí je možná trochu jiná než u ostatních dětí.*
- *Nedovolte, prosím, svým dětem, aby se jim pro jejich „odlišnost“ posmívaly. Snaží se, ale někdy jsou nešikovnější, pomalejší a méně pohotoví.*
- *Pokud vidíte, že potřebují pomoc, pomozte, ale spíše nenápadně, jakoby náhodou. A hlavně chvalte, i sebemenší úspěch. Pochvala je jedním z našich hlavních hnacích motorů. A když zpozorujete nějaký pokrok, maminku určitě potěší, když se o něm zmíníte.*
- *Nebojte se komunikace s maminkou handicapovaného dítěte. Zeptejte se na to, co vás zajímá, ale neberte to jako senzaci. Myslím, že přijdete na to, že řešíte spoustu stejných problémů, a třeba na některý najdete společné řešení. (Šedá, 2009)*

Společenská

Jak již bylo zmíněno, žena se vstupem do aktivit MC osvobozuje od určitých pocitů osamělosti a izolace. Mateřské centrum skýtá maminkám množství příležitostí účastnit se společenského života, navazovat nové kontakty a vztahy. Pokud MC pracuje skutečně na úrovni, ženy se například setkávají s členy

obecního zastupitelstva, dále při nejrůznějších akcích jako je karneval, lampiónový průvod, ochotnické divadlo či pravidelné cvičení žen. Matky jsou neustále v centru dění. Prožívají, že se o nich ví, že jejich mateřství, jejich práce v domácnosti je vážená, důležitá, společensky prospěšná a ničím nezaměnitelná. Maminky jsou také mnohem více motivovány k pěstění svého vzhledu. Jejich sebevědomí je zdravé a to často přispívá i k harmonizaci jejich manželství. Nejeden muž přijal s povděkem, že jeho žena nesedí doma s očima upřenýma na hodiny, kdy už konečně přijde domů.

Dobročinná

V mnoha MC se pořádají bazary. Buď soustavné, nebo občasné. Nejen s obnošeným šatstvem, ale často přijdou na pořad i hračky, nejrůznější pomůcky pro miminka, kočárky, chodítka a mnoho dalších věcí. Často akce probíhají tak, že ženy donesou zboží k prodeji a co se neprodá, buď MC může věnovat místní humanitární organizaci, nebo si je maminky zase odnesou domů. Právě v rodinách, kde je výdělečně činný jenom otec, bývávají příležitosti levného pořízení potřebných věcí přijímány s povděkem.

Vzdělávací

Všichni víme, že současným celospolečenským trendem je celoživotní vzdělávání. Klade se na ně důraz v podnikatelském sektoru, ve školství, ve zdravotnictví, zkrátka všude. Pro matky na RD jsou nabídky vzdělávacích seminářů, kurzů nebo přednášek vítanou příležitostí. Protože jsou to matky samy, kdo se stará o program centra, kdo organizuje akce, mohou si také mezi sebou vykomunikovat, co je pro ně důležité. Semináře na téma zdravá výživa, kojení, cvičení s kojenci, ekologie, používání šátků při nošení dětí, různé semináře o výchově dětí, poruchách příjmu potravy, dětské agresi, kurzy vaření, šití, rozmanitých druhů ručních prací od drhání, přes výšivku po paličkování nebo batiku. Kurzy ovládání PC.

Vzdělávací semináře bývají otevřeny široké veřejnosti. Při kvalitní účasti může mít MC ze seminářů i finanční užitek.

V současné době většina MC nabízí maminkám možnost přednášek, seminářů, nebo spolupracuje s dalšími organizacemi, zabývajícími se vzděláváním dospělých. Další vzdělávací kurzy nabízí Síť MC, jejich velkou předností je možnost hlídání dětí během výuky. Semináře, kurzy a přednášky bývají i cenově velmi dostupné, což mnoho maminek vítá, vzhledem k omezení finanční situaci rodiny během „mateřské dovolené“.

Preventivní

V souvislosti se vzdělávacími programy lze uvést další důležitou funkci MC. Je to primární prevence patologických jevů. V dnešní době nejrůznějších druhů závislostí ať je to kouření, alkoholismus, drogy, záškoláctví či počítačová pornografie existuje žalostně málo osvěty pro rodiče. Děti mají informací víc než dost. Jednak si je zajistí přes internet, protože u počítačů tráví nezměrné množství času, jednak jsou ve školách a už i školkách účastni množství osvětových besed a programů na zmíněná témata včetně sexuální výchovy. Ne tak rodiče. Už jste někdy zažili, že prosperující firma zajistí svým zaměstnancům přednášku třeba od organizace ACET⁴ na téma Sex, Aids a Vztahy? MC ve své vzdělávací funkci může tuto mezeru ve vzdělávání rodičů zaplnit. Zároveň v MC probíhá mnoho přirozených procesů poradenských, edukačních, kdy si maminky vzájemně poradí, podporují se ve výchově svých dětí, diskutují o ní. Celkové klima MC, kde matkám jde o jejich děti na prvním místě, působí pozitivně na rodičovské aktivity. Za největší přínos MC v této oblasti považuji aktivní spolužití dítěte s matkou. Oba mají příležitost zažívat spolu dobrodružství, objevovat nové možnosti ve společných činnostech. Zároveň dítě prožívá aktivitu své matky při jejích zájmech, koníčcích. Vidí ji, jak sama vede nějaký kroužek nebo si pokojně hraje s ostatními, když maminka nedaleko absolvuje manikúru. Dítě citově

---

⁴ ACET je mezinárodní, mezidenominační křesťanská organizace, která poskytuje bezpodmínečnou péči, praktické vzdělávání a vyučování v oblasti HIV/AIDS a rizikového chování mládeže

neustrádá, cítí se v bezpečí a zároveň prožívá určitou svobodu ve svých osobních sociálních vztazích. Citově a sociálně vyžívá. Není na své matce nezdravě fixováno, nevysává nadměrně matčinu energii a tím je odměňováno její následnou soustředěnou pozorností, vlídností a trpělivostí v pravý čas. Takto vnitřně upevněný předškoláček snadněji odolává svodům školního prostředí a nových kamarádů. Nehledá v partě uzdravení svých citových frustrací z raného dětství.

V neposlední řadě mateřské centrum může výrazně pomoci v prevenci patologických jevů v rodině. Pokud maminka má v partnerství, či ve výchově nějaká problém, v komunitě ostatních žen často při rozhovorech může najít pomocnou ruku. Ať již načerpáním inspirace v řešení konfliktů v rodině od ostatních, nebo doporučením literatury. Pokud je problém hlubší povahy, může se maminka odhodlat řešit problém s odborníky, v tomto případě je mateřské centrum schopno doporučit postup řešení, či pomůže zkontaktovat odbornou pomoc.

Poradenská

Poradenská funkce MC se naplňuje obvykle v centrech už silných, stabilních, dobře zaběhnutých. Tato centra rozšiřují svou působnost mimo jiné i otvíráním poradenských služeb. MC nabízejí laktální poradnu, manželskou poradnu, psychologickou poradnu, právní poradnu a další. Tyto nabídky už samozřejmě souvisí se spoluprací s odborníky. Maminky stále samy vedou centrum, stále tvoří programovou náplň, ale když jde do tuhého, je namístě oslovit odborníka.

Politická

Už zde byla řeč o spolupráci s obecním zastupitelstvem. Dobře prosperující MC se bez spolupráce se zastupiteli města nebo obce neobejdou. Maminky pořádají besedy se zvolenými představiteli města například na téma dětských hřišť, sportovního a kulturního vyžití dospívajících dětí. MC vstupuje v životě města ve známost a je jenom správné, že ovlivňuje nebo by mělo ovlivňovat činnost zastupitelů nebo poslanců. Pozornost těch, kteří mají rozhodovací pravomoci, se samovolně k potřebám maminek na RD a jejich dětem, novým

občánkům měst a obcí, asi neobrátl. Je potřeba silné lobby. MC se v mnoha městech začala angažovat v komunitním plánování, vstoupila do dialogu při plánování sociálních služeb, což může mít pozitivní vliv při integračních snahách. Mnohá MC existují převážně díky finanční podpoře z rozpočtu města, obce, kraje. Je potřeba se neustále prezentovat, zviditelňovat, aktivizovat. Dnes už obecní zastupitelé začínají evidovat, že i matky mají nejen volební právo, ale také své potřeby.

1.3 Síť mateřských center

Obrázek 2: Logo občanského sdružení Síť mateřských center

1.3.1 Vznik a poslání

Občanské sdružení Síť MC v ČR vzniklo v roce 2001 na základě potřeb mateřských center, která vyplynula ze zkušeností jejich dlouhodobé spolupráce. Síť MC posiluje hodnoty rodiny, úlohy rodičů a mateřskou roli ženy ve společnosti, podporuje právní ochranu rodiny, mateřství a rovných příležitostí mužů a žen. Síť MC poskytuje svým členům podporu a metodické vedení, pomáhá vzniku nových MC. Síť MC koordinuje společné projekty MC v české republice, pořádá semináře a konference. Síť MC spolupracuje se státními i nestátními organizacemi, se státní správou a samosprávou i se zahraničními subjekty podobného zaměření. Členem Sítě MC se může stát mateřské centrum (bez rozdílu na právní subjektivitě), které je otevřené a dostupné všem sociálním skupinám bez ohledu na původ a rasu. Síť MC sdružuje zhruba 320 mateřských center z různých míst naší republiky.

1.3.2 Data z historie Sítě mateřských center

Historie vzniku mateřských center v ČR od přenosu myšlenky mateřského centra ke vzniku prvního mateřského centra tehdy ještě v Československu až do současnosti by dnes vydala na bohatou publikaci. Mezi stovkami důležitých dat vybíráme události, které výrazně ovlivnily rozvoj MC v naší zemi a vznik nejprve neformální, později formální sítě MC.

Vybraná uvedená data znamenala vždy velký posun v tempu vznikání nových MC, v jejich vzájemných vztazích a také příležitost k mediální prezentaci. Ta sehrávala důležitou roli, protože mateřská centra jako zcela nový fenomén vznikající v občanské společnosti po sametové revoluci měla do médií poměrně těžkou cestu.

- 6. 1. 1990- Alena Wagnerová oslovila na ulici Rut Kolínskou, aby ji seznámila s myšlenkou MC.
- BŘEZEN 1991- Delegace Pražských matek navštívila MC v Mnichově.
- BŘEZEN 1992- Otevřely se dveře prvního MC v YMCA Praha.
- 1995- Pražské matky vydaly publikaci Mateřská centra, která se stala stěžejní literaturou pro zakladatelky MC.
- 26. 6. 1996- Zástupkyně všech mateřských center v ČR se poprvé sešly na Toulcově dvoře.
- 11. - 12. 2. 1997- Pod záštitou místopředsedy vlády Josefa Luxe proběhl 1. kongres MC v ČR s ústředním tématem: Smějí matky být lidé s vlastními zájmy?
- 24. -28. 3. 1999-19 matek z českých MC spolu se sedmi zástupci státní a místní správy a samosprávy se účastnilo reciproční exkurze v MC ve Stuttgartu a okolí.
- 28. - 31. 1.2000- Ještě neformální síť pod záštitou Pražských matek hostila zasedání Huairou komise v Praze.
- 13. - 19. 9. 2000 Jitka Hermannová a Rut Kolínská prezentovaly Česká mateřská centra na Expo 2000.

- 22. 10. 2001 - Ministerstvo vnitra zaregistrovalo občanské sdružení Sítě MC v ČR.
- 23. 3. 2002 - Sešla se první valná hromada občanského sdružení Sítě MC v ČR.
- 1. 10. 2004 - Členská MC získala certifikát Společnost přátelská rodině-
- 2. 10. 2004 - Proběhla 2. valná hromada.
- 13. -14. 1. 2006- Sítě pořádala v Brně konferenci pod záštitou jihomoravského hejtmana Stanislava Juránka se základní otázkou- Být normální je dnes handicap?
- 30. listopadu 2007- 3. kongres mateřských center
- 10. 3. 2008 a 4. 6. 2008 - proběhly v Praze konference v rámci projektu Dítě není handicap a Sdílené úvazky
- 18.10 -19. 10. 2008- Proběhlo národní setkání členů Sítě MC a mimořádná valná hromada Sítě MC
- 13. 11. 2009 - Ostrava- celorepublikové setkání Sítě mateřských center s předáváním krajského certifikátu v kampani společnost přátelská rodině

Období mezi zmiňovanými daty zahrnuje trpělivou každodenní práci všech, kdo se snažili myšlenku MC šířit a podporovat vznikání dalších center. Zahrnuje i pilnou práci všech zakladatelek, koordinátorek a všech aktivních maminek v jednotlivých MC. Postupně získané zkušenosti vedly k založení občanského sdružení Sítě MC v ČR. Mateřská centra a vznik Sítě MC podporovali od počátku socioložka Jiřina Šiklová, dětský psycholog profesor Zdeněk Matějček (zemřel 2004) i ty, které napomohly přenosu myšlenky MC do České republiky, Alena Wagnerová a Monika Jaeckel (zemřela 2009). Všichni svoji podporu potvrdili přijetím čestného členství hned při založení Sítě MC.

Úspěchy Sítě na mezinárodním poli

První úspěchy potvrdily pravidlo, že doma není nikdo prorokem. Nejprve byla činnost MC v ČR oceněna v rámci členství v MINE⁵ Dubajskou cenou za přínos ke zlepšování životních podmínek v komunitě (2002). O rok později byl přínos MC a Sítě MC pro rozvoj občanské společnosti oceněn udělením titulu člena Evropy 2003 Rut Kolínské. Významný posun ve vnímání mateřských center přineslo vítězství Rut Kolínské v soutěži „Sociálně prospěšný podnikatel roku“ za rok 2005. Soutěž pořádá Schwabova nadace pro sociální podnikání ve spolupráci s Bílým kruhem bezpečí, Světovým ekonomickým fórem, Komerční bankou a HR Partners. (Kostková, 2008)

Úspěchy doma

Domácí úspěchy mají nejrůznější měřítka, za úspěch je možné považovat každou zmínku v médiích, stejně jako vznik každého nového MC, ale zároveň každou novou spokojenou mámu i s celou její rodinou. Do úspěchů můžeme také postupně započítávat nová dětská hřiště, která vznikla z iniciativy MC, a spoustě dalších zajímavých projektů. Z hlediska prospěšnosti všem MC, patří k úspěchům také partnerská spolupráce s MPSV⁶ a členství Rut Kolínské v Radě vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, kde vede Výbor sladování rodinného, osobního a pracovního života.

1.3.3 Síť mateřských center dnes

Po letech koordinování činnosti MC od vzniku prvního MC až po oficiální Síť MC se kancelář přesídlila v prosinci roku 2004 ze soukromého bytu do vlastních prostor, které umožnily odstartovat profesionalizaci práce. Síť MC přesunuje postupně část práce do krajů a přibližuje tak své služby blíže k jednotlivým MC.

---

⁵ MINE- zkratka mezinárodní sítě MC

⁶ MPSV-Ministerstvo práce a sociálních věcí

Projekty Sítě MC

Činnost Sítě MC dnes zahrnuje také práci na projektech. Některé z nich směřují na podporu jednotlivých MC, spolupráci MC v Síti MC a zkvalitňování práce Sítě MC, další zahrnují širší problematiku, spojenou především s uplatněním žen na trhu práce.

Během let svého působení realizovala Sít' MC mnoho projektů, jejichž prezentace v této práci není vzhledem k rozsáhlosti možná. Seznam všech ukončených projektů je možné získat na níže uvedeném odkazu: <http://www.materska-centra.cz/kampane-a-projekty/ukoncene-projekty/>

V současnosti Sít' realizuje projekt „Šance rodině i zaměstnání“

Projekt usiluje o podporu sladování rodinného a pracovního života rodičů pečujících o děti předškolního věku, a to prostřednictvím nabídky kvalitní a profesionální péče o děti a zároveň aktivním působením na zaměstnavatele.

Projekt je zároveň zaměřen na rozvoj a profesionalizaci mateřských center jako organizací poskytujících alternativní službu péče o děti.

Projekt je financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR (Kostková, 2008)

V této kapitole jsme si popsali mateřská centra, nastínili možnosti, které MC nabízejí. Pro účely této práce jsou tyto informace základem, stejně jako popsání a rozbor rodiny pečující o dítě s postižením, kterým se zabývá následující kapitola.

2 Rodina

Prvním a také nejdůležitějším sociálním, tj. společenským prostředím, s nímž přichází jedinec do styku, je jeho rodina (Kvapilík, 1990)

2.1 Charakteristika rodiny a její funkce

Rodina je charakteristická primární malá skupina, která je sociologicky charakterizována jako společenská instituce tvořící důležitý „stavební kámen“ lidské společnosti. Má řadu společenských funkcí a uskutečňuje se v ní primární socializace dítěte. (Nakonečný, 1999)

Máchová (in Vítíková, 2003) vymezuje rodinu jako: „*obvykle legalizovaný svazek dvou osob různého pohlaví a jejich dětí, který slouží k uspokojování potřeb, zájmů, hodnot a cílů jejich členů a k uspokojování potřeb ve složce výchovné a reprodukční.*“

Procházka (In Vítíková, 2003) uvádí následující funkce rodiny, které rodina plní vůči svým členům v rámci daného sociálního prostředí.

- *Biologicko-reprodukční* – zajišťuje plození potomstva a uspokojování sexuálních potřeb manželů.
- *Ekonomická* - jedná se o materiální zabezpečení členů rodiny. V minulosti šlo spíše o vymezení rodiny jako výrobní jednotky.
- *Socializační* - zajišťuje výchovu dětí, předávání kulturních hodnot, tradic, zvyků, cílů a formuje životní styl dítěte.
- *Emocionální* – představuje upokojování citových potřeb (např. bezpečí, láska), vědomí jistoty, uznání a vzájemnou podporu členů rodiny.
- *Ochranná* – úzce spojena s emocionálním působením, výchovou a péčí o staré a nemohoucí osoby, bývá často zahrnována pod funkcí emocionální. (srov. Mühlpachr, P., 2008; Procházka, M., In Vítíková, M., 2003)

Rodina je první malou sociální skupinou s výrazným výchovným posláním, jehož naplnění je právě v případě postiženého dítěte značně ztíženo. Funkci rodiny jako výchovné instituce ovlivňují mnohé podmínky - vnější i vnitřní. Vnější podmínky rodiny -finanční a hmotné, lze zkvalitňovat nejrůznějšími opatřeními ze strany společnosti. Ovlivňování vnitřních podmínek je již obtížnější. Role jednotlivých členů rodiny a jejich funkce v této výchovné instituci je přítomností postiženého dítěte ztížena. Za součást vnitřních podmínek pokládáme též vztahy mezi jednotlivými členy rodiny. Nejde opět pouze o základní vztah matka- postižené dítě nebo otec- postižené dítě, ale i o vztah sourozenců k tomuto dítěti. Nelze opomenout ani vztahy mezi rodinou s postiženým dítětem a členy širší společnosti. Rodiče postižených dětí přejímají roli vychovatelů velmi často málo připraveni. Nejvíce nesnází působí

pravděpodobně to, že rodiče nemohou svému postiženému dítěti pomoci ihned, že nemohou učinit něco konkrétního, praktického v jeho prospěch. Často nastává zastírání opravdového stavu dítěte, rodiče si vytvářejí různé obranné mechanismy, zaměřené zvláště na nejbližší okolí, v němž se pohybují. Vyrovnání rodiče, kteří přijali roli vychovatelů a jsou si vědomi obtížnosti úkolu, jenž je čeká, začínají hledat poučení v odborné literatuře, v konzultacích s odborníky. Cílevědomá práce s postiženým dítětem, taktní jednání s ním vede pak k pozitivním výsledkům výchovné činnosti. Účinnost výchovy zvyšuje též optimismus vychovatele, víra v sílu výchovy i umění ocenit každý, byť nepatrný pokrok vychovávaného (Kvapilík, 1990)

2.2 Rodiny pečující o dítě s postižením

„Jednou chci mít zdravé děti, pohodu v rodině a možnost dělat věci, které mě baví. (Markéta, 26let, svobodná)“ (Vágnerová, 2000)

Taková je představa snad každé ženy, která touží založit rodinu. Narození dítěte je radostně očekáváno rodiči i prarodiči. Představy o očekávaném dítěti jsou pozitivní a často nepřipouští žádnou jinou možnost. Období těhotenství doprovázejí naděje na zdravé dítě.

Jaké to však je, když se tato představa budoucích rodičů mívá s realitou a do rodiny se narodí dítě s postižením, nebo dítě získá postižení v raném věku? Právě o tomto pojednávají následující kapitoly.

V tomto okamžiku je důležité definování pojmu postižení, respektive pojmu dítě s postižením. Pro potřeby této práce je nejvýstižnější popis Vágnerové (Vágnerová, 2000) *„...postižení představuje určitý, relativně stabilní znak organismu. Jeho nositel proto získává roli postiženého se všemi pozitivními i negativními znaky, které tato role v dané společnosti či v konkrétní sociální skupině má.“*

Pro dokreslení (Vítíková, 2004) uvádí, že každý člověk je ve své podstatě unikum, které vyniká různými schopnostmi, dovednostmi, zájmy i potřebami. Také na tyto potřeby zpravidla adekvátně reaguje. Jsou však také jedinci, kteří běžným potřebám bez obtíží čelit nedokážou. Tito lidé pak mohou být nazýváni

lidmi s postižením. Postižení představuje obrovskou zátěž, která svému nositeli výrazně zasahuje do všech sfér jeho každodenního bytí. Jedná se o zásah do mnoha oblastí lidské existence, nejčastěji pak do procesu učení i jakékoliv edukace. Každá porucha ovlivňuje psychiku člověka, může dokonce změnit i některé vlastnosti osobnosti.

Narození dítěte s postižením je nečekanou a traumatizující událostí pro celou rodinu. Budoucí rodiče do svého potomka většinou vkládají spousty naděje, očekávání, splnění svých přání a naplnění smyslu života. Proto zjištění, že je jejich dítě postižené a že toto postižení je trvalé, výrazně naruší jejich vlastní rodičovskou roli a sebepojetí. (srov. Přinosilová, D., In Opatřilová, D., 2006) Přinosilová (In Opatřilová, D., 2006) toto období konfrontace rodičů se skutečností postižení vlastního dítěte označuje jako fázi krize rodičovské identity. Rodiče často prožívají pocity úzkosti, smutku, nejistoty a nechápou, co se s jejich dítětem stalo. Nevědí, jak bude probíhat jeho následující vývoj a co vše je v životě čeká. Z vlastní zkušenosti lze potvrdit, že po zjištění faktu, že naše dcera Antonie má diagnostikovanou středně těžkou mentální retardaci s hyperaktivitou hlavou člověku proběhlo mnoho otázek. Jak to zvládnou? Co si počneme? Mám dost sil? A později otázky rozšiřující tíži celého problému. Jak budou reagovat babičky a dědečkové? A co naši přátelé? Jak se nám asi změní život? A v duchu přicházely odpovědi. Asi jsi něco udělala špatně. Musíš to zvládnout. Nic jiného ti nezbyvá. Nic už nebude tak, jako dřív. Vzpoh se, tvoje děti tě potřebují. Dlužno dodat, že péče o dítě s postižením, je mnohdy tak náročná, že matky nemají čas na podobné myšlenky. Ty si často najdou cestu k pečující osobě v době, kdy má relativní čas odpočinku. Nejčastěji večer, kdy dítě usne. Paradoxně v době, kdy by matka měla odpočívat a nabírat nové síly se dostávají ke slovu nejhorší myšlenky a obavy. V tomto okamžiku by bylo nasnadě se dotknout palčivého problému, kterým je bezesporu psychohygienu rodičů pečující o postižené dítě. Z vyprávění matek a otců postižených dětí v mém okolí vyplývá, že jako největší zátěž v péči o své dítě považují nemožnost si odpočinout. Pokud rodina funguje standardně- matka, otec, dítě, a podílí se na péči oba rodiče, mohou se věnovat střídavě svým koníčkům, relaxovat. Problémem zůstává fakt, že často nemají čas jeden na druhého.

V případě, že rodina je neúplná, často matka pečující o dítě s postižením. Matka je vystavena neúměrné zátěži. Není v jejích silách zajistit si možnost péče o dítě další osobou a věnovat se svým potřebám, odpočinku a relaxaci.

V prostudované odborné literatuře autorka nenašla mnoho informací, které by mapovaly problematiku nevhodných řešení zátěžových situací, jako jsou například pití alkoholu, požívání léků apod. ačkoliv se domnívá, že v praxi k nim jistě dochází.

2.2.1 Reakce rodičů na postižení dítěte

Vzhledem k tomu, že narození dítěte s postižením je pro rodiče stresující událostí, je potřeba, aby se s ní každý člen rodiny vyrovnal svým vlastním způsobem.

Proces adaptace je dlouhodobý a obsahuje následující fáze (Vágnerová, 2003)

- **Fáze šoku a popření** - je první reakcí rodičů na sdělení nepříjemné skutečnosti, že jejich dítě je postižené. Dochází zde k přímému střetu reality s představami rodičů o seberealizaci v rodičovské roli a naplňování potřeby otevřené budoucnosti. Situace je pro rodiče natolik tíživá, že dochází k jejímu popření. Rodiče sami tuto fázi charakterizují výroky: „*To není možné, to nemůže být pravda.*“ (srov. Matějček, Z., 2001; Přinosilová, D., In Opatřilová D., 2006; Vágnerová, M. Hadj-Moussová, Z., 2003)

- **Fáze bezmocnosti** – projevuje se tím, že rodiče si již plně uvědomují dosah toho, co je postihlo, ale zatím nevědí, co mají dělat. Neumí nově vzniklou situaci řešit a nejsou ještě schopni z ní sami nalézt východisko. Toto období často charakterizují jako fakt, že „se jim zhroutil svět“, prožívají pocit viny a bývají přecitlivělí na chování ostatních lidí. (srov. Matějček, Z., 2001; Přinosilová, D., In Opatřilová, D., 2006)

- **Fáze postupné adaptace a vyrovnání se s problémem** – je charakteristická zvýšeným zájmem rodičů o další informace a řešení budoucnosti jejich dítěte.

Jejich počínání je z velké míry ovlivněno emočním laděním, projevujícím se depresemi, hněvem a zoufalstvím. Vzhledem ke svému psychickému stavu nejsou rodiče zatím schopni se zcela realitě přizpůsobit. Řešení, neboli tzv. Obranné mechanismy jsou iluzivního charakteru. Jejich cílem je udržet psychickou rovnováhu jedince a nelze je, vzhledem k jejich krátkodobé účinnosti, označit za adaptaci. Obrannými mechanismy jsou únik a útok.

Útok představuje obecnou tendenci s ohrožující a nepříjemnou situací bojovat, a jelikož s nemocí bojovat nejde, tak se tato tendence obvykle projevuje hledáním viníka. Agrese je směřována jak k vlastní osobě, tak i na lidi v blízkém okolí. (srov. Vágnerová, M., Hadj-Moussová, Z., 2003; Přinosilová, D., In Opatřilová, D., 2006)

Únik je naopak pasivní obranou a projevuje se v různých formách. Jednou z nich je popření situace, kdy rodiče ze svého vědomí vytěsňují nepříjemné pocity a chovají se tak, jako kdyby bylo jejich dítě zdravé. Další formou úniku je racionalizaci, což je zkreslený způsob výkladu skutečnosti, který slouží k jejímu zastření. Únik do fantazie je formou, kdy si člověk představuje budoucnost bez ohledu na skutečnost a sám této představě věří. Naopak při substituci jedinec nahrazuje zdroj uspokojení něčím jiným. V praxi to může být situace, že rodič kompenzuje svoji tíživou situaci větší pracovní vyčerpáním. Rezignace je naopak situace, kdy jedinec uniká z nepřijatelné skutečnosti, vzdává se svých cílů a prožívá deprese, apatii až generalizovanou ztrátu zájmu o cokoli. Obrana regresí se projevuje tendencí najít si nějakou autoritu, která by převzala odpovědnost za další průběh situace, může jí být např. lékař, pedagog, duchovní atd. (Vágnerová, 2003) Pokud rodiče tuto obranou fází adaptace nepřekonají, tak jejich identita zůstane nadále narušena a není možné dosáhnout fáze vyrovnání a přijetí skutečnosti. (Matějček, Z., 1992, cit. Přinosilová, D., In Opatřilová, D., 2006)

● **Fáze smlouvání** – rodiče si už lépe uvědomují skutečnost, vnímají, že vývoj jejich dítěte nebude probíhat přirozeně, a snaží se dosáhnout alespoň malého zlepšení. Smyslem tohoto období je vyjádření určité naděje, která není zcela

nerealistická. (Vágnerová, 2003) „*V této fázi dochází k proměně zátěže z traumatu do únavy a vyčerpání v důsledku náročné péče o postižené dítě.*“ (Přinosilová, D., In Opatřilová, D., 2006, s. 64)

● **Fáze vyrovnání a přijetí skutečnosti** – znamená přijetí nejen dítěte takového, jaké je, ale i sebe sama jako rodiče dítěte s postižením. Dosažení této fáze trvá rodičům velice dlouho a některým se to ani během života nepodaří. (Přinosilová, D., In Opatřilová, D., 2006).

Pocity matek vztahujících se k přijetí, a vyrovnání se s těžkým obdobím v životě, popisuje výborně Lucie Dobrovolná (Dobrovolná, 2009)

Z výzkumného šetření vycházejícího z rozhovorů bylo zjištěno, že obě matky prošly postupně všemi fázemi adaptace. V současné době se nacházejí v poslední fázi vyrovnávání. Po narození dítěte byly matky informovány o opožděném vývoji dítěte a doufaly, že jejich dítě brzy vše dožene. K reálnému uvědomění postižení u nich nastalo až ve chvíli, kdy byly rozdíly ve vývoji dítěte výrazně patrné. Obě matky toto období popisují jako období zoufalství a smutku. Za důležitý faktor, který jim pomohl danou situaci přijmout, považují čas. - „*Časem všechno přejde.*“ - To poukazuje na fakt, že proces adaptace je procesem dlouhodobým. Za důležitý moment pro zvládnutí dané situace, lze považovat rozhodnutí rodičů si dítě ponechat v domácí péči, věnovat se mu a umožnit mu tak maximální rozvoj - „*Chci mu dát, co nejvíc.*“ To úzce souvisí s radou rodičům - vnímat situaci jako výzvu, ne jako neštěstí, a být tak aktivní v řešení problému. V opačném případě může dojít k pasivitě a uzavření do sebe, což se stalo otci z první rodiny, který rodinu opustil. Matky dále v rozhovoru uvedly, že vyrovnat se s danou situací nelze nikdy.

Za pozitivní přínos dané situace obě matky považují změnu hodnotového žebříčku. Největší hodnotou se pro matky stalo fyzické a psychické zdraví dítěte a význam rodiny (pouze v případě úplné rodiny). Materiální statky nejsou až tak důležité. Dalším přínosem pro rodiče bylo uvědomění si radosti z maličkostí. „*Člověk se má radovat z každého dne, hodiny.*“ (názor matky od Petry)

Výzkumem bylo zjištěno, že se o dítě stará především matka, pro kterou

je velkou oporou a pomocnicí v péči o dítě její vlastní matka. Dle výpovědi matek, se manžel na péči o dítě podílí především z pozice „živitele rodiny“. Dále bylo výzkumem potvrzeno, že péče o dítě je velice časově, fyzicky a psychicky náročná. Obě matky považují za nejnáročnější období výchovy dítěte dobu, kdy se na dítěti nejvíce projevovalo jeho postižení. A to v období batolete a předškolního věku. V současnosti jim v péči o dítě připadne nejnáročnější neustálá výpomoc při sebeobsluze. Matky si uvědomují, že stárnou a že jejich fyzická zdatnost klesá. Po psychické stránce je pro ně náročné neustále dítěti odpovídat na otázky, které se často opakují. Po více jak dvacetileté péči jsou matky unavené a odpočinek v domácím prostředí jim už nepomáhá. Za nejlepší relaxaci považují dovolenou strávenou mimo rodinu a celkovou změnu prostředí. Vzhledem k náročnosti a požadavkům trvalé péče, mnohdy není možné, aby se rodiče plně věnovali svým koníčkům. Obě matky uvedly, že své volnočasové aktivity (kulturní a sportovní vyžití) maximálně přizpůsobují možnostem dítěte. „Člověk nemůže jít všude, musí svůj čas a zájmy přizpůsobit Petříkovi.“ „Neumím jít nikam bez Petry a ani mě to neláká, nechci, aby čas trávil pasivně.“ Podporu z vnějšku zatím využívají ve formě letních táborů či odpoledních kroužků nabízených školou. Službu ve formě osobní asistence zatím nevyužila ani jedna rodina. Narození dítěte s postižením a péče o něj též výrazně ovlivňuje partnerský život.

Výzkumem byla potvrzena slova Matějčka (Matějček, 2001) že manželství, kde je dítě s postižením, mají větší tendenci se rozpadat či naopak vykazují vyšší míru soudržnosti. Druhá rodina zůstala úplná a matka potvrdila, že narození dcery a její postižení partnerský vztah hodně stmelilo. V první rodině došlo naopak k rozpadu manželství. Dle výpovědi matek se manžel z první rodiny aktivně zapojoval do péče o dceru a měl zájem o dění kolem ní. V druhém případě se muž na péči o syna vůbec nepodílel a nechával všechnu péči na manželce či prarodičích. Lze usoudit, že jednou z příčin, proč se muž (povoláním lékař) odmítal podílet na péči, byla odborná znalost diagnózy, která mu umožnila větší a reálnější představu o budoucnosti dítěte. Další příčinou nepřijetí mohl být fakt, že otec nebyl

přesvědčen o svých schopnostech naplnění potřeb postiženého dítěte (Vančura, 2007).

Fakt, že je prvorozené dítě postižené, výrazně narušuje představu rodičů o možnosti mít další dítě. Výzkumem bylo zjištěno, že výraznými činiteli při rozhodování, zda mít další dítě, jsou genetické dispozice rodiny a zdravotní stav prvorozeného dítěte. Rodiče uvádějí, že pokud bylo vyvráceno genetické zatížení, tak dále zvažovali svoje dispozice k současné výchově obou dětí. V případě zlepšení zdravotního stavu dítěte, se rodiče cítili více schopni uspokojit potřeby více dětí, a rozhodli se pro možnost mít další dítě. Matka z druhé rodiny uvádí, že narození mladší dcery ji pomohlo lépe přijmout danou situaci : „...*nakoplo mě to...*“ Za hlavní motivaci k druhému těhotenství uvádí: „*Aby tady Petra jednou nebyla sama, aby věděla, že tu někoho má.*“ Výzkum tedy potvrdil názor Matějčka (Matějček, 2001) že narození druhého dítěte přináší do rodiny klid, vyrovnání a ozdravení celého rodinného prostředí.

Při péči o postižené dítě se rodiče často dostávají do kontaktu s lékaři.

Obě matky v rozhovoru uvedly, že sice mají nepříjemné zkušenosti s doktory, ale že jich není mnoho. Matka z první rodiny charakterizuje kontakt s lékaři následovně: „*Nikdy nic moc neřekli, byli hodně odměřeni a minimálně vstřícní.*“

Vančura (Vančura, 2007) nepříjemné zkušenosti rodičů s doktory vysvětluje tím, že lékaři při sdělování diagnózy informují rodiče především o limitech a negativních aspektech postižení jejich dítěte a o pozitivěch se nezmiňují vůbec.

Narození dítěte s postižením výrazně ovlivní kontakt rodičů s jejich přáteli.

Výzkumem bylo zjištěno, že rodiny dětí s postižením tvoří specifickou skupinu a rodiče se od svých přátel vzdálí tím, že řeší jiné životní problémy, než jejich vrstevníci. Péče o postižené dítě zabere hodně času, čímž pak nezbyvá tolik prostoru pro kontakt s přáteli. Co se týče přijetí postiženého dítěte ze stran přátel, tak obě matky uvádějí, že to bylo bez problému. Pouze jejich zkušenosti s nabídnutím pomoci ze stran přátel, jsou různé. Zde hodně záleží na povaze a schopnostech lidí, zda jsou ochotni pomoci s postiženým dítětem.

Obě matky uvádějí, že se svými dětmi byly středem pozornosti a dlouho jim trvalo, než si na pozornost zvykly. Rozhovor byl dále zaměřen na otázku současnosti a budoucnosti. Obě matky uvádějí, že jejich rodinný život je charakteristický tím, že péče o postižené dítě je dlouhodobá a trvalá. „*Je to běh na dlouho trať bez cíle.*“ O budoucnosti nemají zatím jasnou představu, jen vědí že, se chtějí o dítě starat, jak jen to bude nejdéle možné.

Autorka dodává vlastní zkušenost vývoje vztahu přátel.

„Dokud dcera byla malá, bylo možno vozit jí v kočárku, nebyl problém se skupinou přátel podnikat výlety, pobyty na horách, víkendové kempování. Problém nastal, když se na naší dceři začalo postižení projevovat. To znamená, když nebylo možno podnikat s přáteli vzhledem k jejím projevům všechny aktivity. Postupně nás přátelé přestali zvát, protože měli pocit, že by naše dcera aktivitu nezvládla. Pro mne to bylo zklamání, i když jsem chápala jejich motiv. Nemysleli to zle, jen nenechali právo volby na nás, ale rozhodli sami. Tento stav bych popsala jako „pomalé sociální umírání“. Nenápadné ubývání příležitostí trávit čas společně s přáteli. Vzhledem k povaze autorka přistoupila k přímému řešení. Vysvětlila přátelům své pocity a poprosila o maximální upřímnost. Tato taktika měla úspěch, rodina se dál věnuje aktivitám společně s přáteli. Z vyprávění jiných rodin pečujících o dítě s postižením se autorka dozvídá podobné zážitky. Mnoho rodičů ale vítá možnost začít aktivně navštěvovat některou organizaci sdružující rodiče a děti s postižením, kde najdou nové přátele s podobnými starostmi i radostmi.

2.3 Rizika výchovy dítěte s postižením

Vzhledem k tomu, že se dítě na základě svého postižení vyvíjí pomaleji a jeho vývoj není v souladu s jeho chronologickým věkem, dochází k nedostatečné stimulaci a uspokojování rodičovských potřeb. Z hlediska citového vztahu rodičů k dítěti, tak může dojít ke vzniku nadměrně negativním nebo naopak přehnaně pozitivním výchovným postojům, které Přinosilová (In Opatřilová, D., ed., 2006) vymezuje následovně:

- **Zavrhující výchova** – nejčastěji se vyskytuje skrytě a projevuje se v případech, kdy

dítě není schopno splnit očekávání rodičů. Charakteristické je nadměrné trestání, či útlak ze strany rodičů.

- **Zanedbávající výchova** – rodiče rezignují na možnosti budoucího uplatnění

dítěte a nemají zájem o jeho další rozvoj. Patrné je zanedbání péče o dítě.

- **Rozmazlující výchova** – projevuje se nadměrným a nezdravým lpěním na dítěti.

Rodiče udržují dítě v závislosti na sobě, nedovolují mu se osamostatnit, nemají na něj žádné nároky a mají tendenci mu odstranit v životě všechny překážky.

- **Úzkostná výchova** – je charakteristická nepřiměřenou ochranou ze strany rodičů.

Ti brání dítěti v činnostech, které by mu dle jejich názoru, mohly ublížit.

Projevuje se zbavením dítěte jeho vlastní iniciativy a vede ke vzniku pasivity.

- **Perfekcionistická výchova** – rodiče se nadměrně snaží o dokonalost svého dítěte. Rodiče mají na něj nepřiměřené nároky a požadavky, které dítě vzhledem ke svému postižení není schopno naplnit.
- **Protekční výchova** – rodiče dítěti ve společnosti tzv. „zametají cestičky“

a odstraňují překážky. Dítě pak očekává, že se takto vůči němu budou chovat všichni, považuje to za samozřejmost a není schopno se osamostatnit.

Rodiče dětí s mentálním postižením, jsou vystaveny větší výchovné zátěži než rodiny s nepostiženými dětmi, jelikož u takto postižených dětí je typické stereotypní a méně adaptační chování. Autoregulace se vyvíjí mnohem pomaleji a přetrvává infantilní závislost na autoritě a projevuje se malá potřeba samostatnosti, což klade při výchově vysoké nároky na rodiče. (Vitíková, 2003)

V této kapitole jsme si ujasnili, jaká jsou rizika při výchově dítěte s postižením. Situace rodičů pečujících o dítě s postižením není snadná. V mnoha případech rodiny postupně změní okruh přátel, začnou využívat nabídky organizací věnujícím se

rodinám a dětem s postižením (například raná péče), přizpůsobí program rodiny potřebám dítěte. Svým způsobem se dostávají do izolace. Nabízejí sobě i dítěti bezpečné zázemí, bez nutné konfrontace se „zdravou“ skupinou lidí. Jak jsme se již dozvěděli v první kapitole této práce, možnou alternativou k integraci je využívání služeb, které nabízejí mateřská centra. Touto variantou se zabývá následující kapitola.

3 Integrace/inkluze

Integrace je dnes široce frekventovaný termín, skloňovaný na stránkách odborných časopisů i publikací. Setkáváme se s ním v pojmosloví různých vědních oborů, v oblasti společenských, kulturních, politických, ale i technických a přírodních jevů (Jesenský, 1995) Lze jej vymezit jako stav soužití postižených a nepostižených při přijatelné míře konfliktnosti vztahů těchto skupin (Jesenský, 1998)

V Defektologickém slovníku (Edelsberger, 2000) je integrace (z lat. integer = nenarušený) definována jako ucelení, sjednocení, spojení v celek. Lze ji posuzovat ze dvou základních přístupů a to asimilačního a koadaptačního. Integrace asimilačního směru, k němuž máme u nás stále blíže, je charakterizována ztotožněním minority postižených s majoritou intaktních, potlačující identitu postižených. Integrace koadaptačního směru představuje partnerské soužití majorit a minorit přinášející novou kvalitu vztahů při vzájemné akceptaci (Jesenský, 1998)

Na integraci nenahlížíme pouze jako na cílový stav, ale především jako na dynamický proces (mnohdy celoživotní) s určitými fázemi postupu a stupni rozvoje (Jesenský, 1995) U postiženého dítěte se jedná vždy o proces, kdy dítě začne vrůstat do společnosti zdravých dětí a pozvolna se zapojuje navzdory svému handicapu do života běžné populace. Proces zapojování však probíhá i nadále během školní docházky, studia i v zaměstnání. Školní integrace tak připravuje děti na plnou integraci v dalším životě.

Integrace patří k základním fenoménům rozvoje osobnosti a utváření kvality života postižených jedinců. Souvisí s procesem učení a emancipací postižených. Její rozměr je výrazně podmiňován mírou rovnocennosti, nezávislosti a samostatnosti postiženého a týká se jak jeho samotného, tak jeho okolí. „*Hlavními prostředky jsou sociální rehabilitace, enkulturace, speciální výchova a vzdělávání, psychologické působení a pracovní zařazení*“ (Jesenský 1995). Podporují ji také rehabilitační, kompenzační, reedukační pomůcky a odstraňování fyzických i psychických bariér. V případě postižených jedinců tedy vyžaduje zajištění specifických podmínek vyplývajících z jejich specifických potřeb (Jesenský, 1998)

V tradičním pojetí je integrace vrcholný stupeň procesu socializace, představující nejvyšší úroveň zapojení jedince do společnosti (Sovák, 1972). Integraci tedy chápeme jako komplexní jev. Z hlediska její aplikace v různých oblastech rozlišujeme integraci osobnosti, integraci sociální, kulturní, pedagogickou a pracovní (Jesenský, 1998). Ve velkém rozsahu je snad nejlépe metodicky i organizačně propracována právě v oblasti školství. Opakem integrace je segregace, tj. odloučení postižených od intaktních, mnohdy doprovázené hlubokými konflikty.

Termín inkluze je v souvislosti se začleňováním postižených do škol, zaměstnání a společnosti relativně novým pojmem. Přístup ke vzdělávání se postupně mění a tzv. školní integrace je nahrazována pojmem společného nebo inkluzivního vzdělávání. To se vztahuje na všechny děti, nejen na ty s postižením, ale i na děti s jinými druhy znevýhodnění. Výchozím bodem při společném vzdělávání je akceptace a využití různorodosti, víra v to, že přítomnost dětí, které se něčím odlišují, znamená přínos pro všechny (Lang, 1998)

Inkluzivní vzdělávání je definováno jako uspořádání běžné školy způsobem, který může nabídnout adekvátní vyučování všem žákům bez ohledu na jejich individuální rozdíly, přičemž nezáleží na druhu speciálních potřeb ani na úrovni výkonů žáků. Daný typ vzdělávání se stále více prosazuje jako vhodnější alternativa speciálního školství. Inkluze však neznamena, že je dítě s handicapem vřazeno do běžné školy, byť s asistentem, ale že celý proces je dokonale

připraven. Je nutné pracovat s dítětem tak, aby mělo zisk z výuky a mohlo se účastnit, pokud je to možné, většiny aktivit ve škole. Individuální plán sám o sobě také není řešením.

Inkluzivní vzdělávání prosazovala také mezinárodní konference ve španělské Salamance, kterou uspořádalo UNESCO⁷ v roce 1994. V jejím prohlášení se dočteme: Běžné školy s inkluzivní orientací jsou nejefektivnějšími prostředky boje proti diskriminačním postojům, vytvářejí otevřené komunity, budují inkluzivní společnost a dosahují možnosti vzdělávání pro všechny; navíc umožňují efektivní vzdělávání většině dětí a zvyšují účinnost a nakonec i finanční efektivitu vzdělávacího systému.

Inkluze je tedy nekonečný proces zkvalitňování učení a zapojení všech žáků, při vzájemném obohacování a podpoře různorodosti. Spočívá v možnosti ovlivnit edukační proces, ve spolupráci, uznání a přijetí všech jeho aktérů.

Jejím cílem je minimalizovat překážky ve vzdělávání všech žáků a vytvářet podnětné prostředí. (ukázka z knihy Lebeer Jo (ed.) a kol. - Programy pro rozvoj myšlení dětí s odchylkami vývoje). V současnosti se u nás inkluze chápe jako synonymum integrace, anebo jako její vyšší stupeň.

3.1 Inkluzivní přístupy v mateřských centrech

Jak již bylo popsáno výše, mateřská centra nabízejí širokou nabídku aktivit, ze kterých si vyberou všichni rodiče i děti právě to, co jim vyhovuje. Nezáleží, jaký handicap dítě má, většina MC je dostatečně vybavena, nebo jsou schopna vyjít rodině se speciálními potřebami vstříc. Tím, že maminka zavítá s dítětem do MC, nabídne mu možnost seznámit se s novými dětmi, naučit se něco nového. Pro maminku je návštěva MC také možností smysluplného trávení času nejenom se svým dítětem, ale také s jinými rodinami. Všichni zúčastnění se vzájemně učí, jak v této situaci obstát.

---

⁷ UNESCO je anglická zkratka názvu *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, což znamená Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

Z vlastní zkušenosti mohu říci, že pobyt v MC s dcerou bývá většinou velmi příjemný. Navštěvujeme pravidelně čtvrtteční odpolední tvůrčí dílničku, která je zaměřena na tvoření dětí a maminek různými výtvarnými technikami. Dílničku navštěvuje v průměru 7-10 maminek a 10- 15 dětí ve věku 1-6 let. Naše dcera ve věku 5,5 roku nemluví, používá gesta, společnost dětí nevyhledává, hraje si s hračkami stranou od dětí. Má výraznou poruchu pozornosti, což v praktickém životě znamená, že chvilku neposedí, pozornost zaměří maximálně na 2 minuty. V případě Výtvarné práce je nutné přizpůsobit zvolenou techniku jejím možnostem, což s přítomnou lektorkou není problém. V našem případě nebyl příchod do MC a následné poznávání a adaptace žádný problém, protože o postižení dcery jsme se dozvěděli v době, kdy jsme MC již nějakou dobu navštěvovali. Naopak, společnost ostatních maminek, jejich pochopení a ochota nám pomohli v prvních fázích smířování se s faktem, že naše dcera je jedinečná a náš život nebude probíhat tak, jak jsme si plánovali.

Co nabízí pobyt v MC naší dceři Antonii? Považuji za pozitivní již fakt, že je v kolektivu dětí. Je nucena k sociální interakci. Například pokud chce hračku, se kterou si hraje jiné dítě, nebo se musí zařadit do fronty na trampolínu. Ostatní děti již Toničku znají a po počátečním vysvětlení, proč je Tonička jiná ji berou jako každé jiné dítě. Zajímavé bylo sledovat vývoj ve vztazích mezi Toničkou a dětmi. Tonička má jako mnoho jiných dětí problém s čekáním, často u ní dochází k výbuchům hněvu a pláči. Zpočátku měly děti strach, pokud se Tonička rozplakala, a tendence, podřizovat hru jejím potřebám. Tyto situace jsme my matky v „našem“ MC zvyklé sledovat z povzdálí, a zpravidla necháváme děti, aby se učili řešit konflikty sami. V tomto případě, se upíraly oči maminek na mne, jak budu reagovat. Sdělila jsem maminkám, že Tonička si musí zvyknout, že nebude vždy po jejím, a pokud budou tak hodné a vydrží její nestandardní projevy, jistě za čas přestane. Děti bychom mohli nechat, ať si najdou řešení samy. Situace se vyvinula tak, že dnes již děti berou Toničku jako rovnocenného partnera, se všemi klady i zápory. Akceptují její zvláštnosti, ale nepodřizují se jim. Vždy záleží na konkrétní situaci. Tonička se postupně, velmi pomalu zapojuje do kolektivních

aktivit. Úspěchem je, pokud přijde za dětmi a sleduje se zájmem, co právě dělají, pokud jí činnost zaujme, snaží se je napodobovat.

Při rozhovorech s ostatními maminkami mám pocit, že vše je v pořádku, že život jde tak jak má. Alespoň pro tuto chvíli zapomínám na všední starosti běžného dne. To je pro mne vždy chvíle pozitivní. Maminky naopak říkají, že jsou rády, že jejich děti mají možnost být s Toničkou, učí se akceptovat její zvláštnosti a řešit různé situace, které mohou nastat. Během vývoje vztahů v MC se také potvrdil názor Vágnerové, která uvádí, že nemoc dítěte vyvolává především soucit, dítě je závislé již svou primární rolí a tak vzbuzuje téměř jednoznačně projektivní reakce. Nemoc zaručuje dítěti určitá privilegia, např. ohledy, sympatie a ochotu tolerovat různé nedostačivosti nebo odlišnosti v chování. Obvykle se mění chování dospělých i vrstevníků, všichni vědí, že k nemocnému dítěti je třeba být ohleduplný a tolerovat, že nemůže zvládnout to, co zdraví. Ačkoliv Vágnerová popisuje situaci dětí se somatickou nemocí, dá se tento popis aplikovat obecně pro vztahy k dětem s jakýmkoliv druhem postižení. (Vágnerová, 2002)

Ve vzájemných rozhovorech se často zaběhne k tématům lékaři, diagnózy, cvičení, speciální potřeby apod. a ostatní maminky mají pocit, že vzhledem k tomu, čím naše rodina prošla, mohu poradit. Zpravidla potom řešíme, kde najdeme potřebné informace k danému tématu, doporučujeme si navzájem studijní literaturu. Nezřídka tyto neformální rozhovory vedou k závěru, že poprosíme vedení MC o přednášku nebo seminář na téma, které nás zajímá.

Možnost využívání služeb MC rodinami s dětmi s postižením je jistě veskrze pozitivní a pro všechny zúčastněné strany přínosná. Důležitou roli přitom hraje informovanost rodin o možnostech, které nabízejí MC.

Praktická část

4 Průzkumná část práce a její struktura

V praktické části této práce bude podrobně popsán provedený průzkum navazující a vyplývající z poznatků popsaných v části teoretické. Bude popsán cíl celé práce, předpoklady průzkumu, popsány metody práce, charakteristika a výběr

respondentů. Budou předloženy výsledky a vyhodnocení celého průzkumu. Součástí praktické části práce jsou také návrhy na možná opatření.

4.1 Cíl práce

McBride 1995 in (Švingalová, 2006) uvádí, že základní otázkou, kterou si musí každý badatel na začátku výzkumu položit, je „Proč a k jakým účelům se tento výzkum provádí?“. Je to otázka etiky. Při hledání odpovědi se proto musíme vždy ptát, nepoškodíme-li někčí zájmy a potřeby, nebo nezraníme-li někčí city. A dále, bude-li mít někdo z průzkumu nějaký prospěch. Pokud ano, jaký.

Cílem praktické části této práce je zjistit návštěvnost rodičů a dětí s postižením v mateřských centrech. Spolu s návštěvností, související preference aktivit a služeb nabízených mateřskými centry, rodičů pečujícími o dítě s postižením. V této souvislosti bylo dalším účelem této práce na základě výsledků průzkumu vypracování metodiky k efektivnějšímu oslovení nabídky služeb a aktivit mateřských center rodičům a dětem s postižením.

4.2 Stanovení předpokladů

1. Lze předpokládat, že minimálně $\frac{1}{2}$ aktivit a služeb nabízených mateřskými centry je vhodná pro rodiny pečující o dítě s postižením (ověřováno pomocí dotazníků viz. Příloha č. 1- položka- svépomocné služby a sociální služby (dle zákona 108) a Příloha č. 2 – položka č. 7
2. Lze předpokládat, že více než $\frac{2}{3}$ respondentů (rodičů dětí s postižením) nevyužívá aktivit a služeb nabízených mateřskými centry (ověřováno pomocí dotazníku viz. Příloha č. 2- položka č. 4).
3. Lze předpokládat, že $\frac{2}{3}$ respondentů (rodičů dětí s postižením) není dostatečně informována o možnostech navštěvovat mateřská centra (ověřováno pomocí dotazníku viz. Příloha č.2- položka č. 5).

4. Lze předpokládat, že více než 2/3 respondentů (rodičů dětí s postižením) navštívilo, nebo by v budoucnosti využili aktivit a služeb mateřského centra, na základě osobního doporučení, nebo doporučení odborníků, např. rané péče či lékaře (ověřováno pomocí dotazníku viz. Příloha č. 2- položka č. 6).

4.3 Použité metody

Při realizaci šetření bylo použito metody dotazníkového šetření. Dotazník je jednou z nejběžnějších metod pro sběr dat, je to soubor otázek předkládaný osobám za účelem zjištění specifických údajů (Klugerová, 2008). Výhody dotazníku jsou, že pomocí této metody lze získat data od většího množství respondentů, pro dotazovatele je to metoda časově a finančně méně náročná a i pro dotazovaného je jednoduchá a rychlá a je zachován prvek anonymity a dobrovolnosti. Výsledky šetření se jednodušeji vyhodnocují, než je tomu např. u rozhovoru, pozorování. Mezi nevýhody patří především návratnost dotazníků, uvádění nepravdivých informací, při vyplňování dotazníku si může dotazovaný v klidu rozmyslet varianty odpovědi a upravit je k zamýšlenému výsledku. Dotazník redukuje komunikaci, protože nonverbální a spontánní nedokáže zachytit.

Dotazníky byly připraveny ve dvou variantách, varianta označena jako příloha č. 1- určen pro mateřská centra, obsahoval identifikační údaje a 2 další položky, a varianta označena jako příloha č. 2- určen pro rodiče pečující o dítě s postižením obsahující 9 položek. Otázky byly použity otevřené i uzavřené. V dotazníku určenému pro mateřská centra byly použity uzavřené otázky doplňující, připouštějící více variant, které zjišťovaly konkrétní nabídku aktivit a služeb nabízených MC. V dotazníku pro rodiče pečující o dítě s postižením byly použity oba druhy otázek. Otevřené otázky (v dotazníku položky č. 8 a č. 9), směřovaly ke zjištění, jaké aktivity by rodiny v MC uvítaly a daly prostor k návrhům a připomínkám rodičů k tématu MC.

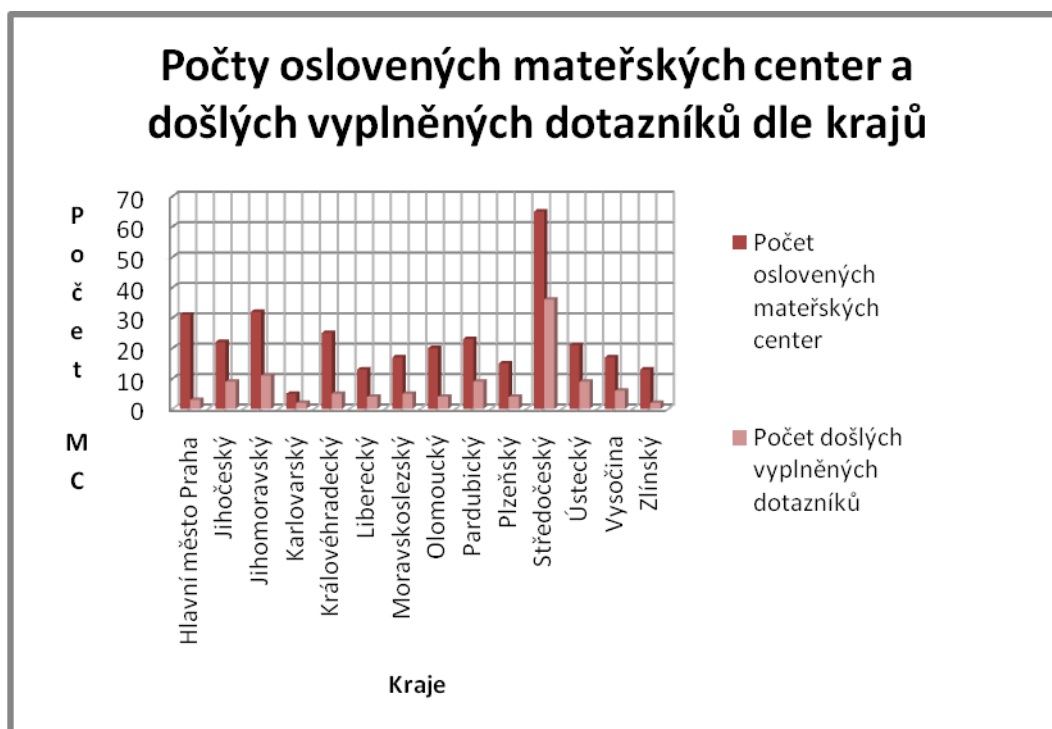
Data získaná na základě dotazníkových šetření byla následně analyzována a zpracována pomocí výpočetní techniky.

4.4 Popis zkoumaného vzorku

Pro potřeby šetření byly zvoleny dvě skupiny respondentů.

První skupinu respondentů tvořila mateřská centra registrovaná v Síti mateřských center ze všech regionů České republiky. V této skupině respondentů bylo získáno celkem 109 vyplněných dotazníků ze všech krajů ČR⁸ z celkem 309 oslovených, jak ukazuje Graf č. 1 a Tabulka č. 1.

Graf č. 1: Počty oslovených mateřských center a došlých vyplněných dotazníků, dle krajů

⁸ ČR- Česká republika

Tabulka č. 1: Počty oslovených mateřských center a došlých vyplněných dotazníků, dle krajů

Kraj	Počet oslovených mateřských center	Počet došlých vyplněných dotazníků
Hlavní město Praha	31	3
Jihočeský	22	9
Jihomoravský	32	11
Karlovarský	5	2
Královéhradecký	25	5
Liberecký	13	4
Moravskoslezský	17	5
Olomoucký	20	4
Pardubický	23	9
Plzeňský	15	4
Středočeský	65	36
Ústecký	21	9
Vysočina	17	6
Zlínský	13	2
Celkem	309	109

Z tabulky č. 1 vyplývá, že návratnost dotazníků zaslaných mateřským centrům byla 35,2 %. A zastoupeny byly všechny kraje ČR. Data, ze kterých vyplývá tabulka č. 1, byla získána z dotazníku pro mateřská centra (Příloha č. 1) otázkou č. 1.

Druhou skupinu respondentů tvořili rodiče dětí s postižením. Vzhledem k tomu, že dotazník byl rozeslán ve spolupráci s ranou péčí elektronickou formou, a předkládán rodičům ve spolupráci s klinickou logopedkou Mgr. Barborou Froňkovou a MŠ Větrov v Jičíně, nelze zjistit procentuální návratnost dotazníků.

Graf č. 2 ukazuje procentuální zastoupení došlých dotazníků dle krajů ČR.

Tabulka č. 2 ukazuje počty došlých dotazníků dle krajů ČR.

Graf č. 2: Procentuální zastoupení získaných dotazníků vyplněných rodiči pečujícími o dítě s postižením dle krajů ČR

Tabulka č. 2: Počty došlých dotazníků vyplněných rodiči dětí s postižením dle krajů

Kraj	Počet došlých vyplněných dotazníků
Hlavní město Praha	1
Jihočeský	6
Jihomoravský	5
Karlovarský	1
Královéhradecký	22
Liberecký	3
Moravskoslezský	1
Olomoucký	2
Pardubický	2
Plzeňský	1
Středočeský	7
Ústecký	3
Vysočina	3
Zlínský	2
Celkem	59

Z tabulky č. 2 vyplývá, že přibližně 1/3 respondentů spolupracujících na šetření žije v Královéhradeckém kraji. Tato odchylka byla výsledkem kombinace získávání dat nejen elektronickou formou po celé ČR, ale také v přímém kontaktu rodičů v ordinaci klinické logopedky a MŠ Větrov v Jičíně. Informace, ze kterých vyplývá tabulka č. 2, byla získána z dotazníku pro rodiče pečující o dítě s postižením (Příloha č. 2) v otázce č. 1.

4.5 Průběh průzkumu

V přípravné fázi průzkumu byla oslovena Sít' mateřských center s prosbou o spolupráci při získávání potřebných dat prostřednictvím databáze mateřských center sdružených v Síti MC. Vzhledem k tomu, že Sít' MC právě zpracovávala velké dotazníkové šetření, bylo možné zahrnout otázky potřebné k tomuto průzkumu do již plánovaného dotazníku. Dotazníkové šetření proběhlo na přelomu srpna a září 2009. Sít' MC následně dala k dispozici autorce otázky: číslo I. Identifikace, číslo VII. Svépomocné služby a číslo VIII. Sociální služby (dle zákona 108), které byly posléze zpracovány.

Dalším krokem průzkumu bylo sestavení potřebného dotazníku pro rodiče dětí s postižením.

Vzhledem k tomu, že dotazníkové šetření v rámci mateřských center bylo realizováno na území celé ČR, hledala autorka způsob získání obdobného zkoumaného vzorku také od rodičů dětí s postižením. Po konzultaci s pracovníci rané péče Sluníčko z Hradce Králové, se autorka rozhodla pro oslovení organizací poskytující služby rané péče. Oslovení proběhlo pomocí elektronické pošty.

Adresy byly získány z webových stránek např.

<http://www.ranapece.cz/index.php/cs/kontakty/pracovit.html>.

Pracovníci rané péče byli požádáni průvodním dopisem (Příloha č. 3) o možnost spolupráce, konkrétně o rozeslání dotazníkového šetření rodičům pečujícím o dítě s postižením. Tento dotazník byl také rozeslán pomocí databáze e-mailových adres autorky, rodičům dětí, se kterými se setkala při rehabilitačním pobytu na jaře roku 2008 v Dětské léčebně Vesna v Janských Lázních. Dotazníky byly rozeslány na podzim roku 2009. Vzhledem k tomu, že návratnost dotazníků nebyla dostatečná, rozhodla se autorka poprosit o spolupráci Mgr. Barboru Froňkovou, klinickou logopedku pracující v Oblastní nemocnici v Jičíně. Mgr. Froňková během své praxe poprosila rodiče dětí o vyplnění dotazníku. V rámci získání potřebných dat byla také oslovena Mateřská škola Větrov v Jičíně, která integruje děti s postižením. Ve spolupráci s učitelkou MŠ vyplnily dotazník maminky 3 dětí s postižením.

4.6 Statistické vyhodnocení a interpretace výsledků

4.6.1 Výsledky dotazníkového šetření MC

Tabulka č. 3: Počty nabízených aktivit a služeb MC v letech 2008 a 2009

Služba	Celkem MC v ČR/ 109	
	2008	2009
Poradenství	39	41
Ženské skupiny	13	14
Hlídaní dětí	25	14
Bazary oblečení	52	30
Rodičovské skupiny	11	15
Manželské skupiny	6	5
Multikulturní skupiny	4	4
Společné pobyty	23	25
Společné výlety	48	52
Společné aktivity (drakiada)	56	60
Skupiny pro rodiny se speciálními potřebami:		
pro rodiny postižených dětí	5	5
klub otců	1	1
pro rodiny autistických dětí	1	1
pro rodiny s dvojčaty a vícečaty	10	10
pro pěstounské rodiny	0	1
Sociální služby (dle zákona 108)		
Sociální poradenství	1	1
Hlídaní dětí	0	2
Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti	1	1
Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím	2	2
Azylový dům	2	2
Krizová pomoc	3	3
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	3	4
Dům na půl cesty	2	4
Aktivít celkem	308	256
Aktivity celkem-průměrně na jedno MC	13,3913	12,91304

Jak je patrné z Tabulky č. 3, z dotazníkového průzkumu vyplynulo, že MC nabízela v roce 2008 v průměru 13 a v roce 2009 v průměru 12 aktivit či služeb na jedno mateřské centrum. Konkrétně bylo vycházeno z položek Svépomocné služby a Sociální služby (dle zákona 108) viz. Příloha č. 1. Při porovnání výsledků z dotazníkového šetření určeného rodičům pečující o dítě s postižením (konkrétně položkou č. 7) bylo prokázáno, že nabídka aktivit a služeb MC koresponduje svým rozsahem se zájmem rodičů pečujících o děti s postižením.

4.6.2 Výsledky dotazníkového šetření rodičů pečujících o dítě s postižením

Dotazník určený rodičům pečujících o dítě s postižením obsahoval celkem 9 otázek. Úvodní tři otázky byly zaměřeny na získání demografických údajů, které již byly prezentovány v Tabulce č. 2.

Další položkou v dotazníku byla **otázka č. 3: V čem je vaše dítě specifické? Věk vašeho syna či dcery?** Tato otázka nebyla pro potřeby práce stěžejní. Autorka pouze získala informace k doplnění popisu zkoumaného vzorku. Většina rodičů neuvedla věk dítěte. Jak vyplývá z tabulky č. 4, největší skupinu respondentů tvořili děti s poruchami komunikace a skupina označená v tabulce „Jiné (krátce popište)“.

Tabulka č. 4: Typy postižení dětí

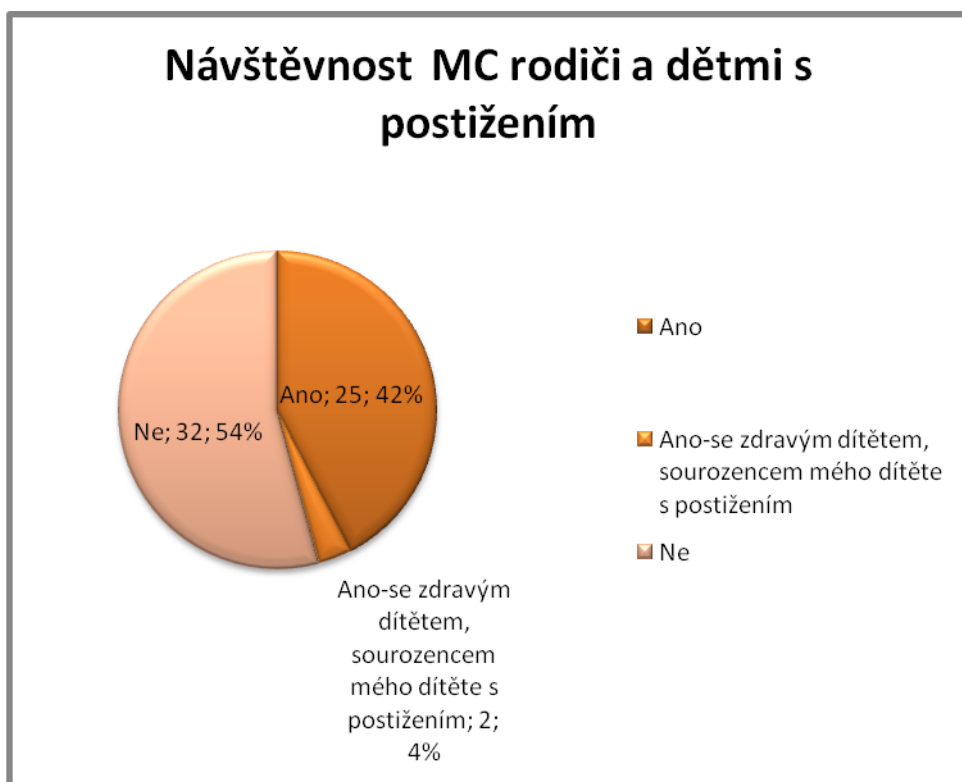
Typ postižení dítěte	Specifikace postižení	Počet dětí
Tělesné postižení		5
Sluchové postižení		3
Zrakové postižení		1
Mentální postižení		8
Poruchy komunikačních schopností		15
Kombinované postižení		11
Jiné (krátce popište)	Rettův syndrom- 1 dítě, Autismus- 4 děti, Aspergerův syndrom- 1 dítě, Downův syndrom-3 děti, Popáleniny-2 děti, DMO-1 dítě, Epilepsie- 1 dítě, Těžké kombinované postižení na genetickém podkladě-3 děti	16
Celkem		59

Další otázky zjišťovaly konkrétní údaje. Rodiče měli možnost výběru z více odpovědí.

Otázku č. 4 : Využili jste někdy služeb Mateřského centra?

V průzkumu bylo zjištěno, že 25 rodičů se zúčastnilo aktivit nebo služeb některého z MC, další 2 maminky navštívily MC, ale se svými zdravými dětmi a 32 rodin pečujících o dítě s postižením služby MC nevyužily. Grafu č. 3 zobrazuje tato zjištění v procentuální podobě. Rodiče, kteří odpověděli, že MC nenavštěvují, odpověděli na následující otázku.

Graf č. 3: Procentuální vyjádření návštěvnosti MC rodiči a dětmi s postižením.

Otázka č. 5: Pokud ne, popište prosím krátce důvod.(např. nevím o MC, MC není v blízkosti bydliště, nevyhovující nabídka aktivit, nedostatečné zázemí pro moje dítě, nemáme potřebu navštěvovat MC, máme obavy s přijetím v MC, využíváme nabídku jiných organizací, jiný důvod.....).

Tabulka č. 5 ukazuje, jaké důvody vede rodiče k tomu, že nenavštěvují aktivity MC. Nejčastějším uváděným důvodem je tvrzení, že rodiny využívají služeb jiných organizací věnujícím se pomoci rodinám s postižením. Toto zjištění není v průzkumu překvapením. Jak již bylo řečeno v teoretické části práce, na rodinu pečující o dítě s postižením je kladeno mnoho nároků. Dítě má specifické potřeby, které může zajistit sdružení, které se specializuje na pomoc rodinám a dětem s postižením. Také v těchto společenstvích rodiče potkávají přátelé, kteří mají podobné starosti, a mohou si vzájemně poradit a podpořit se. Dalším nejčastějším důvodem, který rodiče uvádějí je, že nepotřebují navštěvovat MC. Neinformovanost rodičů o existenci MC je uváděna jako třetí nejčastější příčina, proč rodiny s dětmi s postižením MC nenavštěvují.

Tabulka č. 5: Důvody, proč rodiče nenavštěvují MC.

Důvod	Popis důvodů	Počet rodin
Nevím o MC		6
MC není v blízkosti bydliště		3
Nevyhovující nabídka		2
Nedostatečné zázemí		1
Nemáme potřebu navštěvovat MC		6
Máme obavy s přijetím v MC		1
Využíváme nabídku jiné organizace		8
Jiný důvod	Postižení je příliš závažné-syn se pohybuje na vozíku-v době, kdy byla dcera malá MC nefungovala- nevěděla jsem, že do MC mohou postižené děti-z důvodů zaměření MC na zdravé děti	5
Celkem		32

Otázka č. 6: Pokud ano, jak jste se o MC dozvěděli? Pokud ne, která z nabídek níže by vás přesvědčila k návštěvě MC?

Tato otázka byla směřována všem respondentům bez ohledu na to, zda v minulosti navštívily MC či ne. Jak ukazuje Tabulka č. 6 někteří z respondentů, konkrétně 14 z celkových 59 na tuto otázku neodpovědělo. Lze předpokládat, že respondenti otázku nesprávně pochopili, vzhledem k tomu, že ostatní otázky v dotazníkovém šetření neopomenuli. V této otázce mohly rodiče označit i několik možností z nabídky, dle svých osobních preferencí. Analýza získaných dat prokázala, že nejvíce rodičů 74,5 % preferuje osobní doporučení nebo doporučení odborníků směřující k využívání aktivit a služeb MC. Toto zjištění koresponduje se zkušenostmi vedoucích pracovníků MC. Nejčastějším impulsem k návštěvám MC je většinou doporučení přítelkyně, nebo na základě doporučení pediatra, či letáku umístěného v čekárně pediatra. Tyto zkušenosti se týkají maminek dětí bez postižení. Autorka se domnívá, že rodiče dětí s postižením v ještě výraznější míře akceptují názor odborníků a přátel. Zejména proto, že potřebují jistotu vhodnosti postupu pro dítě. A v neposlední řadě také ujištění, že jejich návštěva v MC bude pozitivně přijata ostatními maminkami a dětmi, v čemž jim může pomoci osobní doporučení blízkého člověka, který již MC navštěvuje.

Tabulka č. 6: Preference rodičů ve způsobu získání informací směřující k využívání aktivit a služeb MC

Preference rodičů	Důvody	Počty odpovědí
Na základě osobního doporučení nebo doporučení odborníků (např. rané péče či lékaře)		38
Na základě letáku		6
Na základě reklamy v tisku		2
Jinak (krátce popište)	upoutávkou ve výloze obchodu-na základě informací z internetu (dva respondenti)-od kamarádky (dva respondenti)	5
Nezodpovězená otázka		14

Tabulka č. 7: Preference aktivit a služeb MC navštěvovaných rodiči a dětmi s postižením

Otázka č. 7: Které z aktivit v MC navštěvujete, zaškrtněte prosím varianty, popřípadě dopište, pokud v seznamu nabízených nejsou.

Tato otázka směřovala ke zjištění, které aktivity z možných nabízených preferují rodiče dětí s postižením, pokud MC navštěvují. Jak je uvedeno v Tabulce č. 7, navštěvují rodiče s dětmi s postižením nejčastěji otevřené herny, kreativní aktivity, a společné aktivity. Preference také zaznamenaly programy pro rodiny postižených dětí. Dodatečně do seznamu navštěvovaných aktivit rodiče uvedli zooterapii, canisterapii a miniškolku. Při porovnání Tabulky č. 7 a Tabulky č. 3 lze říci, že nabídka aktivit a služeb MC koresponduje s preferencemi rodičů dětí s postižením, kteří využívají aktivit a služeb MC. Z průzkumu dále vyplynulo, že rodiny s dětmi s postižením navštívili 30 ze 41 možných aktivit a služeb nabízených mateřskými centry. Z toho lze usuzovat, že tyto aktivity jsou vhodné pro rodiny pečující o dítě s postižením.

Aktivity a služby	Počty odpovědí
Program pravidelný:	
Otevřená herna/ společenství	17
Kreativní – výtvarný	6
Kreativní – hudební	5
Kreativní – dramatický	1
Kreativní – kombinovaný	1
Pohybový	5
Vzdělávací – jazykový	0
Vzdělávací – ITC	0
Příprava na porod	0
Klubová setkávání	3
Poradenství	3
Ženské skupiny	0
Hlídaní dětí	4
Bazary oblečení	5
Rodičovské skupiny	0
Manželské skupiny	0
Multikulturní skupiny	0
Společné pobyty	1
Společné výlety	2
Společné aktivity(drakiáda, dětský den apd.)	8
Programy pro rodiny postižených dětí	5
Programy pro rodiny autistických dětí	0
Programy pro rodiny s dvojčaty a vícečaty	0
Masopust	2
Vyhánění smrtky	0
Den matek	2
Pohádkový les	1
Mikulášská	4
Vánoční slavnost	3
Velikonoce	3
Vánoční besídka	3
Drakiáda	2
Karneval	7
Burzy oblečení	3
Klubová setkávání	2
Jednodenní výlety	3
Pobytové akce – víkend	1
Pobytové akce – delší (doma)	2
Pobytové akce – delší (zahraničí)	0
Jednorázové přednášky	5
Svatomartinské setkání	2
Navštěvované aktivity doplněné rodiči:	
Zooterapie	1
Canisterapie	1
Miniškolka	1

Otázky č. 8 a č. 9 byly doplňující a daly rodičům dětí s postižením vyjádřit své potřeby, nápady, návrhy.

Otázka č. 8: V případě, že MC nenavštěvujete, můžete prosím uvést aktivitu, kterou by vaše rodina uvítala?

Z analýzy získaných dat bylo zjištěno, že 42 respondentů otázku č. 8 nezodpovědělo. Někteří rodiče uvedli, že by uvítali aktivitu, která však byla zařazena v seznamu aktivit a služeb, které již MC nabízejí. Další návrhy rodičů, které by v MC uvítali: „chráněnou dílnu, stacionář s rehabilitací zaměřenou na zrakovou motivaci, plavání“, zajišťují jiné organizace.

Otázka č. 9: V případě, že vás zajímá otázka mateřských center, máte nějaké návrhy, či připomínky, nebo máte zájem o zaslání dalších informací prosím neváhejte, a napište je níže včetně kontaktu na vás.....

Tuto otázku zanechalo bez odpovědi 48 respondentů. O možnost zaslání dalších informací požádaly 3 maminky. Přikládám velmi pěkný příspěvek jedné z maminek k této otázce.

„Chci velmi doporučit MC Krteček v Liberci, kam se svým synem chodím již 2 roky. Pravidelně se zúčastňujeme hudebního a pohybového programu, využíváme hernu, trampolínu. Od letošního podzimu začal můj syn, který má genetické postižení spojené s mentální retardací, navštěvovat jeden den v týdnu zdejší miniškolku, kam byl integrován mezi zdravé děti. Pobyt mezi dětmi mu velmi prospívá.“

http://www.krtecek.centrumgenerace.cz/data/clanky/clanky_index.php?action=clanky&id_menu=176

4.7 Ověření předpokladů

Na základě předchozí kapitoly je nyní možné vyhodnotit předpoklady, které jsme si stanovili na začátku našeho průzkumu. Díky analýze jednotlivých otázek vyplněných došlých dotazníků je možné vyhodnotit jednotlivě stanovené předpoklady.

Komentář k prvnímu předpokladu

1. Lze předpokládat, že minimálně $\frac{1}{2}$ aktivit a služeb nabízených mateřskými centry je vhodná pro rodiny pečující o dítě s postižením (ověřováno pomocí dotazníků viz. Příloha č. 1- položka- svépomocné služby a sociální služby (dle zákona 108) a Příloha č. 2 – položka č. 7

Průzkumem a analýzou dat bylo zjištěno, že 73,1% aktivit a služeb které nabízejí MC, navštěvují rodiče a děti s postižením. Z toho lze usuzovat, že tyto aktivity jsou vhodné pro rodiny pečující o děti s postižením.

Předpoklad byl šetřením potvrzen.

Komentář k druhému předpokladu

2. Lze předpokládat, že více než $\frac{2}{3}$ respondentů (rodičů dětí s postižením) nevyužívá aktivit a služeb nabízených mateřskými centry (ověřováno pomocí dotazníku viz. Příloha č. 2- položka č. 4).

Průzkumem a analýzou dat bylo zjištěno, že 54% respondentů, to znamená méně než $\frac{2}{3}$ nevyužívá aktivit a služeb MC. Aktivit a služeb nabízených mateřskými centry využívá 42% dotázaných.

Předpoklad nebyl šetřením potvrzen.

Komentář ke třetímu předpokladu

3. Lze předpokládat, že $\frac{2}{3}$ respondentů (rodičů dětí s postižením) není dostatečně informována o možnostech navštěvovat mateřská centra (ověřováno pomocí dotazníku viz. Příloha č. 2- položka č. 5).

Průzkumem a analýzou dat bylo zjištěno, že 18% respondentů, kteří nenavštěvují MC, to znamená méně než 2/3, není dostatečně informována o možnostech navštěvovat mateřské centrum.

Předpoklad nebyl šetřením potvrzen.

Komentář ke čtvrtému předpokladu

4. Lze předpokládat, že více než 2/3 respondentů (rodičů dětí s postižením) navštívilo, nebo by v budoucnosti využilo aktivit a služeb mateřského centra, na základě osobního doporučení, nebo doporučení odborníků, např. rané péče či lékaře (ověřováno pomocí dotazníku viz. Příloha č. 2- položka č. 6).

Průzkumem a analýzou dat bylo zjištěno, že 64% respondentů, kteří nenavštěvují MC, to znamená méně než 2/3 by v budoucnosti využilo aktivit a služeb mateřského centra, na základě osobního doporučení, nebo doporučení odborníků, např. rané péče či lékaře.

Předpoklad nebyl šetřením potvrzen.

6 Závěr

Podle Kolínské (1995) mají mateřská centra smysl jedině, pokud jsou otevřena pro všechny zájemce bez rozdílu. Takto pracující společenství mají sílu měnit své okolí, pomáhat svým členům. Význam mateřských center je v jejich programu, v možnostech, které otevírají a nabízejí.

Lidé s postižením jsou plnohodnotnou součástí celé společnosti. Společné soužití s intaktní populací jim dává šanci prožít šťastný život, patřit do „jednoho světa“ a vyrovnat se se svým handicapem. Majoritní společnost má zase jedinečnou možnost naučit se lépe vnímat a tolerovat odlišnosti života a vážit si lidských hodnot.

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit návštěvnost rodičů a dětí s postižením v MC, dále určit preference aktivit a služeb nabízených MC u rodičů pečujících

o dítě s postižením. Dalším cílem bylo zjištění rozsahu aktivit nabízených mateřskými centry.

Práce byla rozdělena do dvou celků. V teoretické části autorka popsala problematiku mateřských center, popsala rodinu jako takovou a konkretizovala rodiny pečující o dítě s postižením. Další kapitolu tvořila pasáž o integraci a inkluzi. Praktické část práce byla věnována průzkumu. Jeho přípravě, průběhu, analýze dotazníkových šetření a interpretací výsledků.

V průběhu práce autorka měla problém s návratností dotazníků vyplňovaných rodiči pečujícími o dítě s postižením. Tato situace měla v důsledku také vliv na strukturu respondentů. Nejvíce získaných informací pochází z Královéhradeckého kraje, proto nelze považovat tento průzkum za platný v celé ČR. Dá se říci, že výsledky průzkumu mezi rodiči dětí s postižením byly překvapením. Autorka předpokládala menší návštěvnost rodičů a dětí s postižením v MC, než se prokázala dotazníkovým šetřením. Tato zjištění jsou jistě velice pozitivní. Dále se domníváme, že práce poměrně dobře zmapovala nabídku aktivit a služeb mateřských center, což považujeme za úspěch.

Jedním z cílů této práce bylo také vypracování metodiky, touto otázkou se zabývá další kapitola.

7 Navrhovaná doporučení

Z výsledků této práce vyplynulo, že mateřská centra nabízejí dostatek aktivit a služeb i rodičům a dětem s postižením. Mnoho rodičů pečující o dítě s postižením služeb MC využívá, ale jistě se najde mnoho rodin, které nenavštěvují MC hlavně proto, že o nabídce MC nevědí, nebo mají obavy, jak je ostatní rodiny v MC přijmou.

Celá tato bakalářská práce je o možnosti integrace a inkluze, ale v praxi bývá velmi složité docílit, aby ke společně prožitým chvílím vůbec došlo. Překážkou bývají většinou obavy. Proto autorka navrhuje dvě možné varianty ke zlepšení této situace.

Se svolením Sítě MC byl vypracován adresář mateřských center registrovaných v Síti MC. Tento adresář (viz. Příloha č. 5) bude rozeslán elektronickou poštou dostupným Raným péčím v ČR.

Dále autorka práce spolupracuje na vypracování metodiky pro pracovníky mateřských center, jak postupovat při oslovení rodin pečujících o dítě s postižením s nabídkou aktivit a služeb. V této metodice se vedení MC může dozvědět, jak začít spolupráci s některou organizací nabízející pomoc rodinám s dětmi s postižením, jaké jsou možnosti oslovení rodin pečujících o dítě s postižením, jak připravit maminky navštěvující MC na návštěvu rodin s dětmi s postižením, aby návštěvy byly oboustranně příjemné a přínosné. A připravit je na možné problémy a nastítnit způsoby řešení. Takto zpracovaná metodika může být dalším krokem, který pomůže společnosti v inkluzivních snahách. Mohou pomoci rodičům a dětem prožívat společně příjemné a smysluplné chvíle.

Citovaná literatura

- Dobrovolná, L. 2009.** Dítě s postižením-náročná životní situace pro rodinu. *Informační systém Masarykovy univerzity*. [Online] 19. Duben 2009. [Citace: 6. Listopad 2009.] Bakalářská práce.
[http://is.muni.cz/th/135782/pedf_b/Bakalarska_prace.pdf?info=1&zpet=http://theses.cz/hledani/?search=rodiče dítěte s postižením&start=1](http://is.muni.cz/th/135782/pedf_b/Bakalarska_prace.pdf?info=1&zpet=http://theses.cz/hledani/?search=rodiče%20dítěte%20s%20postižením&start=1).
- Edelsberger, R a kol. 2000.** *Defektologický slovník*. Jinočany : HŠH, 2000. 80-86022-76-5.
- Erbánová, L., Heřmánková, E. 2005.** Kulturní a mateřské centrum Barandov. [Online] 2005. [Citace: 7. Leden 2010.] <http://www.mcbarrandov.cz/kdojsme.php>.
- Jesenský, J. 1998.** *Integrace-znamení doby*. Praha : Karolinum, 1998. 80-7184-691-9.
- . **1995.** *Kontrapunkty integrace zdravotně postižených*. Praha : Karolinum, 1995. 80-7184-030-0.
- Kalnická, Vladimíra. 2008.** Praha : Český statistický úřad, 30. Květen 2008. Výběrové šetření osob se zdravotním postižením VŠPO 07.
- Klugerová, J., Šifferová, O., Vacínová, T. 2008.** *Jak vypracovat bakalářskou, diplomovou, rigirózní a disertační práci*. Praha : Univerzita J.A. Komenského, 2008. 978-80-86723-61-7.
- Kolínská, Rut. 1995.** *Mateřská centra*. Praha : Pražské matky, 1995. 80-901864-08.
- Kostková, Pavlína. 2008.** Informační systém Masarikovy univerzity. *Zakládání a činnost mateřských center a center pro rodinu v České republice po roce 1989*. [Online] 13. Duben 2008. [Citace: 20. Prosinec 2009.] bakalářská práce.
http://is.muni.cz/th/173730/pedf_b/?info=1.
- Kožnar, J. 1982.** *Výcvik ve skupinové psychoterapii*. Praha : SNV, 1982.
- Kvapilík, J., Černá, M. 1990.** *Zdravý způsob života mentálně postižených*. Praha : Avicenum, 1990. 80-201-0019-9.
- Lang, G., Berberichová, Ch. 1998.** *Každé dítě potřebuje speciální přístup*. Praha : Portál, 1998. 80-7178-144-4.

- Matějček, Z. 2001.** *Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí*. 3. přepracované vydání. Jinočany : H&H, 2001. 80-86022-92-7.
- Nakonečný, M. 1999.** *Sociální psychologie*. Praha : Academia, 1999. 80-200-0690-7.
- Opařilová, D. Pedagogické poradenství a intervence, In Opařilová, D., (ed.). 2006.** *Pedagogické poradenství a intervence v raném a předškolním věku u dětí se speciálně vzdělávacími potřebami*. Brno : Masaríkova univerzita, 2006. 80-210-3977-9.
- Prokopová, V.** Dětský rehabilitační stacionář při Městské nemocnici Ostrava. [Online] [Citace: 15. 1 2010.] http://www.mnof.cz/drs/s20030318/12-postizene_dite_v_rodine.doc.
- Sovák, M. 1972.** *Nárys speciální pedagogiky*. Praha : SPN, 1972.
- Šedá, Jana. 2009.** Jsou Jiné? *Půl na půl-Buletin Sítě mateřských center*. 15. Prosinec 2009, 7, str. 19.
- Švingalová, D., Pešatová, I. 2006.** *Uvedení do výzkumu a metodika tvorby bakalářské práce*. Liberec : TUL, 2006. 80-7372-046-9.
- ukázka z knihy Lebeer Jo (ed.) a kol. - Programy pro rozvoj myšlení dětí s odchylkami vývoje, vydalo nakl.Portál 2006.** Dobromysl. *Výhody inkluzivního vzdělávání*. [Online] [Citace: 6. Únor 2010.] <http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=1417>. 1214-2107.
- Vágnerová, M. 2002.** *Úvod do vývojové psychopatologie I.- Úvod do problematiky a psychologie somaticky nemocných dětí*. Liberec : TUL, 2002. 80-7083-593-1.
- . **2000.** *Vývojová psychologie*. Praha : Portál, 2000. 80-7178-308-0.
- Vágnerová, M., HajdMousová, Z. 2003.** *Psychologie handicapu, 2. část. druhé opravené*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2003. 80-7083-764-0.
- Vágnerová, Marie. 2002.** *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-678-0.

- Vančura, J. 2007.** *Zkušenosti rodičů dětí s mentálním postižením*. 1.vydání.
Brno : Společnost pro odbornou literaturu-Barrister& Principal, 2007. 978-80-87029-14-5.
- Vitíková, M. 2004.** *Integrativní speciální pedagogika*. Brno : Paido, 2004. 80-7315-071-9.
- , **2003.** *Otázky speciálně pedagogického poradenství: Základy, teorie, praxe*.
Brno : MSD, 2003. 80-86633-08-X.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 : Vzor dotazníku pro mateřská centra
- Příloha č. 2: Vzor dotazníku pro rodiny pečující o dítě s postižením
- Příloha č. 3: Vzor dotazníku pro mateřská centra realizovaný Sítí MC v září 2009
- Příloha č. 4: Průvodní dopis pro rané péče
- Příloha č. 5: Adresář mateřských center

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Vzor dotazníku pro mateřská centra

Milí představitelé mateřských center,

oslovujeme vás s prosbou – pomozte nám zmapovat služby, které poskytují mateřská centra Sítě MC.

Síť MC je zde pro vás. Informace o tom, jak vaše centra fungují a jaké poskytujete služby, jsou nezbytnou součástí našeho rozhodování o tom, jak bude Síť MC v budoucnu vypadat a jaké služby vám bude poskytovat. Dotazník je proto poměrně podrobný a bude vyžadovat čas na vyplnění. Děkujeme za pochopení!

Statisticky zpracovaná data, která budou výsledkem dotazníkového šetření, bez detailních informací o tom, z kterých center data pocházejí, budou použita pro pracovní potřebu Sítě mateřských center:

- za účelem vyhodnocení činnosti center a následného přehodnocení činnosti Sítě MC a jejích služeb
- pro lobbování a argumentaci na krajích, ministerstvech a ve vládě
- pro prezentaci přínosu MC společnosti

Vyplněný dotazník, prosíme, zašlete do 15. září 2009 emailem na:

info@materska-centra.cz.

Děkujeme za vaši spolupráci.

Prezidium Sítě MC

Identifikace

Název MC:

Adresa MC (místo realizace, provozovna):

Kontaktní osoba:

Telefon:

E-mail:

Webové stránky:

Svépomocné služby

Svépomoc = vlastními silami společně organizujeme pro sebe a pro další osoby bez nároku na poplatek.

Označte značkou X (případně připište další) jaké svépomocné služby či aktivity ve vašem mateřském centru jste pořádali v příslušném roce.

Služba	2008	2009
Poradenství		
Ženské skupiny		
Hlídaní dětí		
Bazary oblečení		
Rodičovské skupiny		
Manželské skupiny		
Multikulturní skupiny		
Společné pobyty		
Společné výlety		
Společné aktivity		
Skupiny pro rodiny se speciálními potřebami:		
pro rodiny postižených dětí		
pro rodiny autistických dětí		
pro rodiny s dvojčaty a vícečaty		

Sociální služby (dle zákona 108)

Vyjmenujte, jaké sociální služby dle zákona 108 poskytujete a označte značkou X rok, ve kterém byla nebo bude služba poskytována.

Služba	2008	2009

Příloha č. 2: Vzor dotazníku pro rodiny pečující o dítě s postižením

Vážení rodiče,

Dovoluji si vás poprosit o chvíli vašeho drahocenného času, k vyplnění následujícího dotazníku.

Dotazník, který vám předkládám, pomůže ke zmapování potřeb rodičů a dětí se specifickými potřebami. Je důležitým podkladem bakalářské práce na téma **Mateřská centra a jejich úloha v péči o osoby se zdravotním postižením**. Po vyhodnocení došlých dotazníků, bude jedním z výstupů bakalářské práce metodika pro organizace podílející se na pomoci rodinám s dětmi s hendikepem. Vzhledem k tomu, že dotazník je anonymní, neváhejte prosím se svěřením se s tím, co vás trápí, či co je pro vás důležité.

V případě, že jste se rozhodli pokračovat ve čtení a vyplnění dotazníku prosím o zaslání v co nejbližším termínu na adresu ilonadynterova@seznam.cz.

Vyhovující možnost označte prosím písmenem x, nebo vepište text.

1. Ve kterém kraji ČR žijete? .....
2. Žije vaše rodina v obci, městečku, okresním městě?.....
3. V čem je vaše dítě specifické? Věk vašeho syna či dcery?

Tělesné postižení	
Sluchové postižení	
Zrakové postižení	
Mentální postižení	
Poruchy komunikačních schopností	
Kombinované postižení	
Jiné (krátce popište)	

4. Využili jste někdy služeb Mateřského centra? .....
5. Pokud ne, popište prosím krátce důvod.(např. nevím o MC, MC není v blízkosti bydliště, nevyhovující nabídka aktivit, nedostatečné zázemí pro moje dítě, nemáme potřebu navštěvovat MC, máme obavy s přijetím v MC, využíváme nabídku jiných organizací, jiný důvod.....).....
6. Pokud ano, jak jste se o MC dozvěděli? Pokud ne, která z nabídek níže by vás přesvědčila k návštěvě MC?

Na základě osobního doporučení nebo doporučení odborníků(např. rané péče či lékaře)	
Na základě letáku	
Na základě reklamy v tisku	
Jinak (krátce popište)	

7. Které z aktivit v MC navštěvujete zaškrtněte prosím varianty, popřípadě dopište, pokud v seznamu nabízených nejsou.

Program pravidelný		Masopust	
Otevřená herna/ společenství		Vyhánění smrtky	
Kreativní –výtvarný		Den matek	
Kreativní – hudební		Pohádkový les	
Kreativní – dramatický		Mikulášská	
Kreativní – kombinovaný		Vánoční slavnost	
Pohybový		Velikonoce	
Vzdělávací – jazykový		Vánoční besídka	
Vzdělávací – ITC		Drakiáda	
Příprava na porod		Karneval	
Klubová setkávání*		Burzy oblečení	
Poradenství		Klubová setkávání	
Ženské skupiny		Jednodenní výlety	
Hlídaní dětí		Pobytové akce – víkend	
Bazary oblečení		Pobytové akce – delší (doma)	
Rodičovské skupiny		Pobytové akce – delší (zahraničí)	
Manželské skupiny		Jednorázové přednášky	
Multikulturní skupiny		Svatomartinské setkání	
Společné pobyty			
Společné výlety			
Společné aktivity(drakiáda,dětský den apd.)			
▪ pro rodiny postižených dětí			
▪ pro rodiny autistických dětí			
▪ pro rodiny s dvojčaty a vícečaty			

8. V případě, že MC nenavštěvujete, můžete prosím uvést aktivitu, kterou by vaše rodina uvítala?.....
.....

9. V případě, že vás zajímá otázka mateřských center, máte nějaké návrhy, či připomínky, nebo máte zájem o zaslání dalších informací prosím neváhejte a napište je níže včetně kontaktu na vás.....
.....

Děkuji za vyplnění dotazníku a těším se na všechny vaše návrhy a postřehy.

Přeji krásné dny, zdraví a pohodu.

Ilona Dynterová

Příloha č. 3: Průvodní dopis pro rané péče

Vážení přátelé,

dovoluji si vás poprosit o chvíli vašeho času s žádostí o možnost spolupráce.

Jmenuji se Ilona Dynterová. Jsem maminkou Toničky, které byla diagnostikována mentální retardace s hyperaktivitou, spokojenou uživatelkou služeb rané péče a mateřského centra a v neposlední řadě studentkou bakalářského studijního programu speciální pedagogika pro vychovatele na TUL. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma: Mateřská centra.

Prosím vás tímto dopisem o spolupráci při rozeslání dotazníku mapujícího potřeby rodin, které se starají o dítě s postižením.

Čím větší bude počet zúčastněných rodin na tomto šetření, tím komplexnější bude výsledek celé práce. Jedním z cílů mé bakalářské práce je také vypracování metodiky pro organizace podílející se na pomoci rodinám pečujícím o dítě s postižením, a v případě zájmu i vypracování adresáře mateřských center nabízející programy pro rodiny se speciálními potřebami.

V případě, že vás má prosba zaujala prosím o přeposlání tohoto e-mailu rodičům či přátelům kteří pečují o dítě se specifickou potřebou, nebo dalším organizacím, které těmto rodinám pomáhají.

Předem děkuji za ochotu, i vaše případné návrhy, reakce, nápady a přeji krásné dny, zdraví a pohodu.

Ilona Dynterová

Příloha č. 4: Adresář mateřských center

Adresář mateřských center

Mateřská centra Sítě MC

2010

Seznam členských MC

Počet členských mateřských center celkem: 320

Obsah

<u>B</u>	- 9 -
<u>Č</u>	- 10 -
<u>Ch</u>	- 11 -
<u>D</u>	- 12 -
<u>F</u>	- 13 -
<u>H</u>	- 13 -
<u>I</u>	- 14 -
<u>J</u>	- 14 -
<u>K</u>	- 15 -
<u>L</u>	- 16 -
<u>M</u>	- 17 -
<u>N</u>	- 18 -
<u>O</u>	- 19 -
<u>P</u>	- 20 -
<u>R</u>	- 23 -
<u>S</u>	- 24 -
<u>T</u>	- 25 -
<u>U</u>	- 26 -
<u>V</u>	- 27 -
<u>Z</u>	- 27 -

Město	Název	Kontakt
B akov nad Jizerou	<u>MC Bakovánek</u>	Adresa: Boleslavská 369, 294 01, Bakov nad Jizerou
Benátky nad Jizerou	<u>MC Benátky</u>	Adresa: 17. listopadu 493, 294 71, Benátky nad Jizerou Internet: <u>www.mcbenatky.estranky.cz</u>
Benešov	<u>MC Hvězdička</u>	Adresa: Piaristická kolej, Masarykovo náměstí, 256 01, Benešov Internet: <u>www.hvezdicka.info</u>
Benešov nad Černou	<u>MC Klubíčko Benešov nad Černou</u>	Adresa: Náměstí 86, 382 82, Benešov nad Černou
Beroun	<u>MC Slunečnice</u>	Adresa: Komunitní centrum, Bezručova 928, 266 01, Beroun Internet: <u>www.mcslunecnice.cz</u>
Bílá Lhota	<u>MC Velrybka</u>	Adresa: Bílá Lhota 1, 783 21, Bílá Lhota
Bílovice nad Svitavou	<u>MC Žirafa</u>	Adresa: Žižkova 660, 664 01, Bílovice nad Svitavou Internet: <u>www.mczirafa.diadia.cz</u>
Blansko	<u>Klub Ratolest při Oblastní charitě Blansko</u>	Adresa: Komenského 19, 678 01, Blansko Internet: <u>www.blansko.charita.cz</u>
Blatná	<u>Kapřík</u>	Adresa: Holečkova 1060, 388 01, Blatná Internet: <u>www.mckaprik.estranky.cz</u>
Bohumín	<u>RC Sluně</u>	Adresa: Nerudova 1040, 735 81, Bohumín Internet: <u>http://www.slunerc.webnode.cz</u>
Bohumín	<u>Centrum mladé rodiny BOBEŠ</u>	Adresa: Nerudova 1156, 735 81, Bohumín Internet: <u>www.bobescentrum.cz</u>
Boskovice	<u>MC Boskovice</u>	Adresa: Masarykovo nám. 20, 680 01, Boskovice Internet: <u>www.materskacentra.cz/boskovice</u>

Brandýs nad Labem	<u>MC Brandýský Matýsek</u>	Adresa: Zahradnická 1723/A, 250 01, Brandýs nad Labem Internet: <u>www.bmc.brandysnl.cz</u>
Březnice	<u>MC Pampeliška</u>	Adresa: 9. května 510, 262 72, Březnice Internet: <u>www.materskacentra.cz/breznice</u>
Březová nad Svitavou	<u>Mateřské a komunitní centrum Kocourek</u>	Adresa: Farní 76, 569 02, Březová nad Svitavou Internet: <u>www.mckocourek.eu</u>
Brno	<u>MC Sedmikráska</u>	Adresa: Oblá 51, 634 00, Brno Internet: <u>www.MCSedmikraskaBrno.cz</u>
Brno	<u>MC Lískáček</u>	Adresa: Vltavská 7, 625 00, Brno Internet: <u>www.mcliskacek.cz</u>
Brno - Řečkovice	<u>Rodinné centrum MáTáta</u>	Adresa: Vážného 6, 621 00, Brno - Řečkovice Internet: <u>www.matata.cz</u>
Bruntál	<u>MRC Skřítci</u>	Adresa: ČSA 30, 792 01, Bruntál
Buštěhrad	<u>MC Buštěhradský pelíšek</u>	Adresa: Kladenská 207, 273 43, Buštěhrad Internet: <u>www.mcpelisek.cz</u>
Bystřice nad Perštejnem	<u>Centrum pro rodiče s dětmi Kopretina</u>	Adresa: Hornická 643, 593 33, Bystřice nad Perštejnem
Bystřice u Benešova	<u>MC Kulíšek</u>	Adresa: Ješutovo nám. 115, 257 51, Bystřice u Benešova Internet: <u>www.kulisek.unas.cz</u>
Čáslav	<u>MC Kopretina</u>	Adresa: Kostelní náměstí 186, 286 01, Čáslav Internet: <u>www.charita.kh.cz</u>
Čelákovice	<u>MC Čelákovice</u>	Adresa: Na Stráni 1650, 250 88, Čelákovice
Černá Hora	<u>Veselá beruška</u>	Adresa: Skleníky 513, 679 21, Černá Hora Internet: <u>cprveselaberuska.ic.cz</u>
Černilov	<u>Dvoreček</u>	Adresa: Černilov 215, 503 43, Černilov Internet: <u>www.cernilov.cz/dvorecek</u>

Černolice	<u>MC Čertíci z Černolic</u>	Adresa: Černolice 64, 252 10, Černolice Internet: <u>www.certicizcernolic.cz</u>
Černošice	<u>TAM-TAM-MRAVENIŠTĚ</u>	Adresa: Dobřichovická 476, 252 28, Černošice
Česká Kamenice	<u>MC Oáza</u>	Adresa: Lidická 202, 407 21, Česká Kamenice Internet: <u>www.mcoaza.estranky.cz</u>
Česká Lípa	<u>MC Pumpkin</u>	Adresa: Růžová 3164, 470 01, Česká Lípa Internet: <u>www.mcpumpkin.cz</u>
Česká Skalice	<u>MK Bublinka</u>	Adresa: T.G.M. 119, 552 03, Česká Skalice Internet: <u>www.bublina.org</u>
Česká Třebová	<u>MC Rosa</u>	Adresa: U Stadionu 602, 560 02, Česká Třebová Internet: <u>www.mcrossa.predskolaci.cz</u>
České Budějovice	<u>MC Máj</u>	Adresa: A.Barcala 2, 370 05, České Budějovice Internet: <u>www.mc-maj.com</u>
České Budějovice	<u>RC Rozárka</u>	Adresa: Jana Čarka 7, 370 06, České Budějovice Internet: <u>www.rozarka.com</u>
České Budějovice	<u>MC Leporelo</u>	Adresa: Resslova 1832/3, 370 04, České Budějovice Internet: <u>www.leporelo.unas.cz</u>
České Budějovice	<u>KRC Petrklíč</u>	Adresa: Žižkova 250/4, 370 07, České Budějovice
České Velenice	<u>Mateřský klub Piškůtek</u>	Adresa: Vitorazská 77, 378 10, České Velenice
Český Brod	<u>MC Kostička</u>	Adresa: Náměstí Arnošta z Pardubic 12, 282 01, Český Brod Internet: <u>www.leccos.cz</u>
Český Krumlov	<u>MC Míša</u>	Adresa: DDM, Linecká 67, 381 01, Český Krumlov Internet: <u>www.mcmisa.blog.cz</u>
Ch eb	<u>MC Klubíčko</u>	Adresa: K Nemocnici 8, 350 02, Ch eb Internet: <u>www.klubicko.cz</u>
Chlumec u Ústí nad Labem	<u>MC Sluníčka</u>	Adresa: Stradovská 392, 403 39, Chlumec u Ústí nad Labem Internet: <u>www.mcslunicka.webnode.cz</u>
Choceň	<u>MC Kamínek</u>	Adresa: Krawcova 1064/10, 565 01, Choceň

Internet: mckaminek.ic.cz

Choceň	RC Beránek	Adresa: Záměstí 109, 565 01, Choceň Internet: beranek.jbchocen.cz
Chomutov	MC Kolibřík	Adresa: Václavská 4185, 430 03, Chomutov Internet: www.sweb.cz/na-louce
Chrudim	Mama klub Chrudim	Adresa: Strojářů 846, 537 01, Chrudim Internet: www.materskacentra.cz/chrudim
Chvalčov	Komunitní centrum pro rodinu DOMINO - Chvalčov	Adresa: Školní 472, 768 72, Chvalčov Internet: www.idomino.eu
Děčín	MC Bělásek	Adresa: Tělocvičná 192/9, 405 02, Děčín
Děčín	MC Rákosníček	Adresa: U plovárny 1262, 405 01, Děčín Internet: www.mcrakosnicek.cz
Dobřany	MC Budulíněk	Adresa: U Trati 1014, 334 41, Dobřany Internet: www.mcbudulinek.wz.cz
Dobřichovice	Rodinné centrum Fabiánek	Adresa: Lomená 159, 25229, Dobřichovice Internet: www.rcfabianek.estranky.cz
Dobříš	MC Dobříšek	Adresa: Na Nábřeží 1650, 263 01, Dobříš Internet: www.mc.dobris.net
Dobruvice	RC Klíček	Adresa: Kosořická 633, 294 41, Dobruvice Internet: www.volny.cz/rcklicek
Dobruška	MC Hastrmánek	Adresa: Mírová 890, Krytý bazén, 518 01, Dobruška
Dolní Břežany	MC Břežánek	Adresa: Dělnická 120, 252 41, Dolní Břežany Internet: www.mcbrezanek.cz
Dolní Lutyně	RC Beruška	Adresa: Věřňovice 205, 735 53, Dolní Lutyně Internet: www.beruska.uvadi.cz
Dolní Poustevna	BABY CLUB KRTEČEK	Adresa: Nad Údolím 194, 407 82, Dolní Poustevna Internet: www.babyclubkrtecek.webnode.cz
Domažlice	MC (CPR) Benjáminek, o.s.	Adresa: Komenského 4, 344 01, Domažlice Internet: www.mcbenjaminek.ic.cz
Domažlice (Branka)	RMC Kráčmerka	Adresa: Branská 1, 344 01, Domažlice (Branka) Internet: www.kracmerka.ic.cz
Doubravčice	Centrum pro rodinu Dokolečka	Adresa: Doubravčice 94, 282 01, Doubravčice Internet: www.dokolecka.cz
Drnovice 577	Kolokoč - o.s. pro děti a mládež	Adresa: , 683 04, Drnovice 577 Internet: www.kolokoc.cz

Dub u Prachatic	<u>MC DUPY DUB</u>	Adresa: Mlýn 33, 384 25, Dub u Prachatic Internet: <u>www.dupydub.cz</u>
Dubňany	<u>Centrum pro rodinu Srdíčko</u>	Adresa: Dubňany 677, 696 03, Dubňany
Dvůr Králové nad Labem	<u>MC Žirafa</u>	Adresa: nám. TGM 2, 544 01, Dvůr Králové nad Labem Internet: <u>mc-zirafa.wz.cz</u>
F renštát pod Radhoštěm	<u>MC Klubíčko</u>	Adresa: Kostelní 15, 774 01, Frenštát pod Radhoštěm
Frydek-Místek	<u>Klub maminek Broučci</u>	Adresa: Sv. Čecha 170, 738 02, Frydek-Místek
Frydlant nad Ostravicí	<u>Rodinné centrum Kolečko</u>	Adresa: 5. května 449, 739 11, Frydlant nad Ostravicí Internet: <u>www.fm.charita.cz/rckolecko</u>
H avířov - Šumbark	<u>MRC Sluníčko Havířov</u>	Adresa: Mláď 1140/14, 736 01, Havířov - Šumbark Internet: <u>www.materskecentrumslnicko.eu</u>
Havlíčkův Brod	<u>MC Zvoneček</u>	Adresa: ZŠ Nuselská 3240, 580 01, Havlíčkův Brod Internet: <u>www.charitahb.cz</u>
Hejnice	<u>Centrum Mateřídouška o.s.</u>	Adresa: Petra Bezruče 387, 463 62, Hejnice Internet: <u>www.materidouška.info</u>
Heřmanův Městec	<u>Rodičovské centrum Radovánek</u>	Adresa: Pod nádražím 937, 538 03, Heřmanův Městec
Hluboká n. Vltavou	<u>KLUB MAMINEK ANDÍLEK</u>	Adresa: Žižkova 247, 373 41, Hluboká n. Vltavou Internet: <u>http://www.klubmaminek-andilek.estranky.cz/</u>
Hodonín	<u>Centrum pro rodinu Hodonín</u>	Adresa: Štefánikova 15, 695 01, Hodonín Internet: <u>www.cprhodonin.cz</u>
Holešov	<u>MC Srdíčko</u>	Adresa: Školní 1582, 769 01, Holešov Internet: <u>www.srdicko.estranky.cz</u>
Horní Cerekev	<u>MC Klubíčko</u>	Adresa: Smetanova 384, 394 03, Horní Cerekev
Hořovice	<u>MC Hořováček</u>	Adresa: Vrbnovská 28, 268 01, Hořovice Internet: <u>www.horovacek.cz</u>
Hostivice	<u>RC zaHRÁTKa</u>	Adresa: Za Mlýnem 1722, 253 01, Hostivice Internet: <u>www.zahratka.cz</u>
Hošťka	<u>Mája</u>	Adresa: Petra Bezruče 232, 411 72, 411 72,

		Hošťka Internet: www.hostka.cz
Hradec Králové	KMC Sedmikráska	Adresa: Zieglerova 230, 500 03, Hradec Králové Internet: sedmikraska.wz.cz
Hradec Králové	Mateřský klub Pohoda	Adresa: Čajkovského 1861, 500 09, Hradec Králové Internet: www.prostorpro.cz
Hradec Králové 12	MC Žirafa	Adresa: Jana Masaryka 605, 500 12, Hradec Králové 12 Internet: www.mczirafa.cz
Hradec Králové 3	MC Domeček	Adresa: Piletice 38, 500 03, Hradec Králové 3 Internet: sweb.cz/domecek.hk/
Hranice	MC Dráček	Adresa: Purgešova 1399, 753 01, Hranice Internet: www.mcdracek.cz
Hrotovice	MC Andílci	Adresa: 1.máje 610, 675 55, Hrotovice Internet: www.andilci-hrotovice.cz
Hustopeče	MC Cipísek	Adresa: Nádražní 20, 693 01, Hustopeče Internet: volny-cas.cz
Ivančice	RC Měsíční houpáčka	Adresa: Luční 11, 664 91, Ivančice Internet: http://mesicnihoupacka.sweb.cz/houpacka/houpacka.htm
Ivanovice na Hané	MC Ivanovický rarášek	Adresa: Komenského 216 (provozovna), 683 23, Ivanovice na Hané Internet: www.mcrarasek.wz.cz
Jablonec nad Nisou	MC Jablíčko	Adresa: E.Floriánové 8, 466 01, Jablonec nad Nisou Internet: www.jablicko.estranky.cz
Jablonné nad Orlicí	RC Jablíčko Jablonné nad Orlicí	Adresa: Aloise Hanuše 85, 561 64, Jablonné nad Orlicí Internet: www.rcjablicko.estranky.cz
Jaroměř	Mateřský klub Rozmarýnek o.s.	Adresa: Na Žižkově 438, 551 01, Jaroměř Internet: www.mkrozmarynek.wz.cz
Jedovnice	Mateřské a rodinné centrum Dymáček	Adresa: Za Kostelem 491, 679 06, Jedovnice Internet: www.dymacek.wbs.cz
Jenštejn	RC JENŠTEJNSKÝ TRPASLÍK	Adresa: Hradní 140, 250 73, Jenštejn Internet: www.trpaslik.eu
Jesenice	RC Baráček	Adresa: Vestecká ul.734, 252 42, Jesenice Internet: www.rcbaracek.cz
Jesenice u Prahy	MC Pohádka	Adresa: Průmyslová 1055, 252 42, Jesenice u Prahy Internet: www.mcpohadka.jesenice.cz

Jeseník	<u>MC Krteček Jeseník</u>	Adresa: Průchodní 154, 790 01, Jeseník Internet: <u>www.krtecekjesenik.cz</u>
Jevany	<u>MC TUDYZNUDY</u>	Adresa: Pražská 220, 281 66, Jevany Internet: <u>www.tudyznudy.eu</u>
Jevíčko	<u>RC Palouček</u>	Adresa: K.H.Borovského 465, 569 43, Jevíčko Internet: <u>www.jevicko.org/paloucek</u>
Jičín	<u>MC Kapička</u>	Adresa: Sv. Čecha 889, 506 01, Jičín Internet: <u>www.mckapicka.cz</u>
Jilemnice	<u>MC Rodinka</u>	Adresa: SD Jilm, Roztocká 500, 514 01, Jilemnice Internet: <u>www.materskecentrum.jilemnicko.cz</u>
Jílové u Prahy	<u>MC Permoníček</u>	Adresa: Masarykovo nám. 195, 254 01, Jílové u Prahy Internet: <u>www.mcpermonicek.cz</u>
Jince	<u>MC Jinečáček</u>	Adresa: Žižkova 243, 262 23, Jince Internet: <u>www.mcjinecacek.estranky.cz</u>
Jiříkov	<u>MC Koťátko</u>	Adresa: Náměstí 5, 407 53, Jiříkov Internet: <u>www.rumburk.farnost.cz/stredisko</u>
Kadaň	<u>Mateřské centrum RADKA</u>	Adresa: Kpt. Jaroše 630, 432 01, Kadaň Internet: <u>www.radka.kadan.cz</u>
Karlovy Vary	<u>MC Karlovy Vary</u>	Adresa: Východní 6, 360 20, Karlovy Vary Internet: <u>www.materske-centrum.cz</u>
Karviná - Nové Město	<u>Centrum pro rodinu Sluníčko</u>	Adresa: Jurkovičova 1547, 73506, Karviná - Nové Město Internet: <u>www.centrum-slunicko.cz</u>
Klimkovice	<u>Rodinné centrum Želvička</u>	Adresa: Lidická 1, 742 83, Klimkovice Internet: <u>www.zelvicka.info</u>
Kolín 5	<u>RC Hvězdička</u>	Adresa: Antonína Kaliny 1351, 280 00, Kolín 5 Internet: <u>www.rodina-ko.wz.cz</u>
Kolín II.	<u>MONTESSORI OVEČKA VZDĚLÁVACÍ RC</u>	Adresa: Bezručova 980 (1.ZŠ, druhá budova ve dvoře, druhé patro), 280 02, Kolín II. Internet: <u>www.ovecka-montessori.cz</u>
Konice	<u>MC Srdíčko</u>	Adresa: Kostelní 76, 798 52, Konice Internet: <u>www.clavis.cz/charitak/mc.htm</u>
Kostelec nad Černými lesy	<u>RC Kolečko</u>	Adresa: sanatorium, 281 63, Kostelec nad Černými lesy Internet: <u>www.rckolecko.cz</u>

Kostelec nad Orlicí	<u>MC Cvrček</u>	Adresa: Příkopy 530, 517 41, Kostelec nad Orlicí Internet: <u>www.cvrcek-kostelec.webnode.cz</u>
Kostomlaty n.L.	<u>Dětský klub Kamarád</u>	Adresa: Pod Beránkou 452, 289 21, Kostomlaty n.L. Internet: <u>www.klubkamarad.cz</u>
Kounice	<u>MC Mezeráček</u>	Adresa: Kounice 147, 289 15, Kounice Internet: <u>www.mezera.kounice.com</u>
Kouřim	<u>RC Knoflíček</u>	Adresa: Mírové náměstí 145, 281 61, Kouřim Internet: <u>http://www.rcknoflicek.estranky.cz/</u>
Králíky	<u>MC EMMA</u>	Adresa: Prostřední Lipka 19 , 561 69, Králíky
Kralupy nad Vltavou	<u>RC Neználek</u>	Adresa: Náměstí J. Seiferta 706, 278 01, Kralupy nad Vltavou Internet: <u>www.rcneznalek.cz</u>
Křemže	<u>MC Klub Křemílek</u>	Adresa: Dům Služeb, Náměstí 7, 382 03, Křemže
Křenovice	<u>MC Domeček Křenovice</u>	Adresa: Brněnská 23, 683 52, Křenovice Internet: <u>http://domecek.kek.cz/</u>
Kroměříž	<u>MC Klubíčko</u>	Adresa: Kollárova 3945, 767 01, Kroměříž Internet: <u>www.klubickokm.cz</u>
Kutná Hora	<u>RC Špalíček</u>	Adresa: Školní družina ZŠ Jana Palacha v Kutné Hoře, Studentů 145, 284 01, Kutná Hora Internet: <u>www.rcspalicek.wz.cz</u>
Lanškroun Lány	<u>MC Dětský svět</u> <u>Domeček - Klub pro rodiče a děti</u>	Adresa: B. Martinů 980, 563 01, Lanškroun Adresa: Masarykovo nám. 217, 270 61, Lány Internet: <u>www.naselany.cz</u>
Lázně Bohdaneč	<u>Na rovině</u>	Adresa: Masarykovo nám. 110, 533 41, Lázně Bohdaneč Internet: <u>http://narovine.cz</u>
Lázně Toušeň	<u>RC u Myšáka</u>	Adresa: Náměstí Sv. Floriána DPS, 250 89, Lázně Toušeň Internet: <u>www.volny.cz/tousenskymysak/</u>
Ledeč nad Sázavou	<u>MC Ledňáček</u>	Adresa: Komenského ul., 584 01, Ledec nad Sázavou Internet: <u>lednacek.ledecns.cz</u>
Letohrad	<u>MC Mozaika</u>	Adresa: Taušlova 714, 561 51, Letohrad Internet: <u>www.uo.caritas.cz</u>
Lhota pod Libčany 50	<u>Rodinné a mateřské centrum Lhota pod Libčany</u>	Adresa: , 503 27, Lhota pod Libčany 50 Internet: <u>www.rmclhotapodlibcany.webnode.cz</u>

Liberec	<u>MC Čmelák</u>	Adresa: Baarova 6, 460 15, Liberec Internet: <u>www.mc.cmelak.cz</u>
Liberec	<u>RC Žirafa</u>	Adresa: B.Němcové 54/9 , 460 01 , Liberec
Liberec 1	<u>MC Krteček</u>	Adresa: Palachova 504/7, 460 01, Liberec 1 Internet: <u>www.centrumgenerace.cz</u>
Liberec 23	<u>Centrum volného času Arabela</u>	Adresa: Holubova 647, 463 12, Liberec 23 Internet: <u>http://centrum-arabela.webnode.cz/</u>
Libina 211	<u>MC Libísek</u>	Adresa: MŠ Libina, 788 05, Libina 211
Litoměřice	<u>MC Klubičko</u>	Adresa: Sládkova 8, 412 01, Litoměřice Internet: <u>www.umc.cz/skplitomerice</u>
Litomyšl	<u>MC Litomyšl</u>	Adresa: Ropkova 51, 570 01, Litomyšl
Litovel	<u>MC Rybička</u>	Adresa: nám.Přemysla Otakara 753 - městský klub Litovel, 784 01, Litovel Internet: <u>www.mcrybicka.cz</u>
Litvínov	<u>MC pro rodiny se zdravotně postiženými dětmi Klubičko</u>	Adresa: Studentská 750, 436 01, Litvínov Internet: <u>www.os-porozumeni.wz.cz</u>
Lomnice nad Popelkou	<u>MC Dudlík</u>	Adresa: Komenského 1037, 512 51, Lomnice nad Popelkou Internet: <u>www.ddmlomnice.cz</u>
Lysá nad Labem	<u>MC Empatie</u>	Adresa: ČSA 1630, 289 22, Lysá nad Labem
Lysá nad Labem	<u>MC Parníček</u>	Adresa: ČSA 29/11, 289 22, Lysá nad Labem Internet: <u>www.mcparnicek.cz</u>
Lysice	<u>Lysické MC Jablíčko, o.s.</u>	Adresa: Třešňová 631, 679 71, Lysice Internet: <u>www.mcjablicko.xf.cz</u>
Mělník	<u>RC Kašpárek Mělník</u>	Adresa: Na Vyhlídce 18, 276 01, Mělník Internet: <u>www.kasperek-melnik.cz</u>
Mělník Chloumek	<u>RC Chloumek</u>	Adresa: Trojická 2803, 276 01, Mělník Chloumek
Měziměstí	<u>MC Klíček o.s.</u>	Adresa: Vížňov 348, 549 83, Měziměstí Internet: <u>www.mcklicek.mezimesti.cz</u>
Mikulášovice	<u>MC Ulita</u>	Adresa: horní ZŠ, , Mikulášovice Internet: <u>www.mc-ulita.cz</u>
Milevsko	<u>MC Delfínek</u>	Adresa: Písecké předměstí 1348, 399 01,

		Milevsko Internet: www.delfinek.webnode.cz
Milovice - Mladá	MC Milovice	Adresa: Nám. 30.června 507, 289 24, Milovice - Mladá Internet: www.mcmilovice.cz
Mladá Boleslav	RC Kulíšek	Adresa: Václava Klementa 442, 293 01, Mladá Boleslav Internet: www.sweb.cz/rckulisek
Mladá Vožice	MC Klubíčko	Adresa: Husovo nám. 123, 391 43, Mladá Vožice Internet: http://www.mcklubicko_ml_v.wbs.cz/
Mnichovice	Rodinný klub Přístav	Adresa: Pražská 19, 251 64, Mnichovice Internet: www.pristav.info
Mníšek pod Brdy	MC Oáza	Adresa: MKS V Lipkách 62, 252 10, Mníšek pod Brdy Internet: www.oaza.mnisek.cz
Moravská Třebová	MC Sluníčko	Adresa: Kostelní náměstí 3, 571 01, Moravská Třebová
Moravské Budějovice	RC Korálky	Adresa: Komenského 1190, 676 02, Moravské Budějovice Internet: home.tiscali.cz/koralky
Morkovice - Slížany	Komunitní centrum pro rodinu DOMINO - Morkovice	Adresa: ul. 17. listopadu 720, 768 33, Morkovice - Slížany Internet: www.idomino.eu
Most	CVČ Pojděte si k nám hrát	Adresa: CVČ M.Rybalka 1020, 434 01, Most Internet: www.cvcmost.cz/maminy.htm
Most	MC Barborka	Adresa: ul. Karla Marxe 798, 434 01, Most Internet: www.kcr-most.cz
Mukařov	MC Mukařov-sko	Adresa: ZŠ, Příčná 61, 251 62, Mukařov Internet: www.mcmukarovsko.estranky.cz
Náchod	Klub SUN Náchod (Dětský klub Hopsáček)	Adresa: sídliště u nemocnice, výměník tepla, Náchod, 547 01, Náchod Internet: www.hopsacek.cz
Nechanice	MC Nechanice o.s.	Adresa: Za Školou 362, 503 15, Nechanice Internet: http://www.nechanicemc.estranky.cz/
Nečín	MC Domeček	Adresa: Nečín 169, 262 13, Nečín
Nejdek	RC Zvoneček	Adresa: Dvořákova 692, 362 21, Nejdek Internet: www.nejdek.cz

Nepomuk	<u>MC Beruška</u>	Adresa: Zelenodolská 32, 335 01, Nepomuk Internet: <u>www.mcberuska.nepomuk.cz</u>
Neštětice	<u>MC Broučci</u>	Adresa: Seifertova 4, 403 31, Neštětice Internet: <u>www.usti.ymca.cz</u>
Neveklov	<u>MC YMCA Neveklov</u>	Adresa: Nám. J. Heřmana (kino Neveklov), 257 56, Neveklov
Nové Město na Moravě	<u>MC Zvoneček</u>	Adresa: Výhledy 526, 592 31, Nové Město na Moravě Internet: <u>www.zvonecek.estranky.cz</u>
Nové Město nad Metují	<u>MC Na záměcku</u>	Adresa: Husovo nám. 1201, 549 01, Nové Město nad Metují Internet: <u>www.mcnazamecku.net</u>
Nový Bor	<u>MC Koblížek</u>	Adresa: DDM Smetanka, Smetanova 387, 473 01, Nový Bor Internet: <u>www.cprkoblizek.cz</u>
Nový Jičín	<u>M-centrum - rodinné centrum pro nový život, o.s.</u>	Adresa: K. Čapka 6, 741 01, Nový Jičín Internet: <u>www.mcenrumnj.cz</u>
Nymburk	<u>MC Svítání</u>	Adresa: Letců R.A.F. 1989, 288 02, Nymburk Internet: <u>http://www.mcsvitani.estranky.cz/</u>
okr. Vyškov	<u>Kučeráček</u>	Adresa: Kučerov 178, 682 01, okr. Vyškov Internet: <u>ww.kuceracek.estranky.cz</u>
Olešnice	<u>Olešnické MC Hastrmánek</u>	Adresa: V Lukách 388, 679 74, Olešnice Internet: <u>http://mchastmanek.blog.cz/</u>
Olomouc	<u>MC Slunečnice</u>	Adresa: Biskupské nám. 2, 772 00, Olomouc Internet: <u>www.mcslunecnice.eu</u>
Olomouc	<u>MC Klubíčko</u>	Adresa: Jílová 43, 779 00, Olomouc Internet: <u>www.volny.cz/mc.klubicko</u>
Olomouc	<u>MC Heřmánek</u>	Adresa: Náves Svobody 49, 783 71, Olomouc Internet: <u>www.mc-hermanek.cz</u>
Olomouc	<u>Integrační M a RC Janíček</u>	Adresa: Slovenská 5, 772 00, Olomouc Internet: <u>w.jan-olomouc.estranky.cz</u>
Olomouc - Nové Sady	<u>MC Provázek</u>	Adresa: Střední Novosadská 48, 779 00, Olomouc - Nové Sady Internet: <u>www.mcprovazek.cz</u>
Opava Jaktář	<u>MC Neškola</u>	Adresa: Ředitelství Přemyslovců 26, 74707 Opava Jaktář, Opava Jaktář Internet: <u>www.charitaopava.cz</u>
Ostopovice	<u>MC Ostopovice</u>	Adresa: Polní 10, 664 49, Ostopovice

		Internet: www.mcostopovice.webz.cz
Ostrava	<u>RC Chaloupka</u>	Adresa: Moravská Ostrava, Slavičkova 14, 702 00, Ostrava Internet: www.rcchaloupka.cz
Ostrava - Bělský Les	<u>Rodičovské centrum Klubíčko</u>	Adresa: Zdeňka Chalabaly 2/3041, 700 30, Ostrava - Bělský Les Internet: www.ostrava.caritas.cz
Ostrava - Nová Ves	<u>MC Rodinka</u>	Adresa: Rolnická 55, 709 00, Ostrava - Nová Ves Internet: www.slezskadiakonie.cz
Ostrava-Poruba	<u>RC Kaštánek</u>	Adresa: 17.listopadu 746, 708 00, Ostrava-Poruba Internet: www.rckastanek.ic.cz
Ostrov	<u>MC Ostrůvek</u>	Adresa: U Nemocnice 1202, 363 01, Ostrov
Otrokovice	<u>Komunitní centrum pro rodinu DOMINO - Otrokovice</u>	Adresa: Hlavní 1160 (areál ZŠ), 765 02, Otrokovice Internet: www.idomino.eu
P acov	<u>RC Sovička</u>	Adresa: Španovského 172, 395 01, Pacov
Pardubice	<u>Rodinné integrační centrum</u>	Adresa: Bělehradská 389, 530 09, Pardubice Internet: www.ric.cz
Pardubice	<u>Klub maminek</u>	Adresa: Jungmannova 2550, 530 02, Pardubice Internet: www.skp-centrum.cz
Pardubice	<u>Rodičovské centrum Dubínek</u>	Adresa: KD Dubina, Jana Zajíce 983, 530 12, Pardubice Internet: www.rcdubinek.estranky.cz
Pečky	<u>MC Pramínek</u>	Adresa: Tř. J.Švermy 141(Vzdělávací centrum Pečecka), 289 11, Pečky Internet: www.praminek.unas.cz
Písek	<u>MC Kvítek, o.s.</u>	Adresa: Sedláčkova 472, Městský areál Vila 06, 397 01, Písek Internet: www.mckvitek.eu
Plzeň	<u>MC Jablíčko</u>	Adresa: Jablonského 4, 326 00, Plzeň Internet: www.jablicko.unas.cz
Plzeň	<u>MC Plzeňské panenky</u>	Adresa: Sady 5. května 8, 301 00, Plzeň Internet: www.plzenskepanenky.cz
Plzeň	<u>MC Barvínek</u>	Adresa: Ruská 16, 326 00, Plzeň Internet: www.mc-barvinek.cz
Plzeň	<u>Centrum pro rodinu Vinice</u>	Adresa: Brněnská 14, 310 00, Plzeň Internet: www.mchp.cz

Plzeň	<u>Rodičovské centrum Vlnka - Motýl</u>	Adresa: Žlutická 2, 323 00, Plzeň Internet: <u>motyl-plzen.cz</u>
Plzeň	<u>Středisko křesťanské pomoci DUHA</u>	Adresa: Husova 14, 301 24, Plzeň
Plzeň - Bolevec	<u>CeDR (Centrum dětí a rodičů)</u>	Adresa: 1. ZŠ, Západní 18, 312 00, Plzeň - Bolevec Internet: <u>www.lesyco.cz/cedr</u>
Poděbrady	<u>MC Skřítek Poděbrady</u>	Adresa: Za Nádražím 763, 290 01, Poděbrady Internet: <u>www.mcpodebrady.ecn.cz</u>
Police nad Metují	<u>MC MaMiNa</u>	Adresa: Na Babí 190, 549 54, Police nad Metují Internet: <u>www.mcmamina.cz</u>
Prachatice	<u>MC Sluníčko</u>	Adresa: Národní 1018, 383 01, Prachatice Internet: <u>www.portusprachatice.cz</u>
Praha	<u>RC Jahůdka</u>	Adresa: Vybíralova 969, 198 00, Praha Internet: <u>www.JAHODAWEB.CZ</u>
Praha	<u>KC Maják</u>	Adresa: Ječná 545/19, 120 00, Praha Internet: <u>www.kcmajak.cz</u>
Praha - Běchovice	<u>Rodičovské centrum Koloběžka (dříve Klub malý Neposeda)</u>	Adresa: Českobrodská 1 - Stará pošta, 190 11, Praha - Běchovice Internet: <u>www.neposeda.org/malyneposeda</u>
Praha 1	<u>MC Na Poříčí</u>	Adresa: Na Poříčí 12, 110 00, Praha 1 Internet: <u>www.materskacentra.cz/naporici</u>
Praha 1	<u>Komunitní centrum Kampa</u>	Adresa: Hroznová 5, 118 00, Praha 1 Internet: <u>http://kckampa.eu/matec.htm</u>
Praha 10	<u>Klub K2</u>	Adresa: Hřibská 2102, 110 00, Praha 10 Internet: <u>www.klubk2.cz</u>
Praha 11	<u>MC Prámínek</u>	Adresa: Donovalská 2331/53, 149 00, Praha 11 Internet: <u>www.mcpraminek.estranky.cz</u>
Praha 11 - Jižní Město	<u>MC Domeček</u>	Adresa: Modletická 1401, 149 00, Praha 11 - Jižní Město Internet: <u>www.mc-domecek.cz/kontakty</u>
Praha 14	<u>Centrum Welcome - MC Heřmánek</u>	Adresa: Vybíralova 969, 198 00, Praha 14 Internet: <u>www.prorodinu.cz</u>
Praha 3	<u>Nová Trojka</u>	Adresa: Jeseniova 19, 130 00, Praha 3 Internet: <u>www.novatrojka.cz</u>
Praha 3	<u>RC Paleček</u>	Adresa: Laubova 6, 130 00, Praha 3 Internet: <u>www.rcpalecek.cz</u>
Praha 3	<u>Klub ULITKA pro rodiče s dětmi</u>	Adresa: Na Balkáně 100, 130 00, Praha 3 Internet: <u>www.ulita.cz</u>

Praha 4	<u>Klub maminek Balónek</u>	Adresa: Ke Kamýku 686/2, 142 00, Praha 4 Internet: <u>www.mcbalonek.cz</u>
Praha 4 - Libuš	<u>MC Kuřátko</u>	Adresa: Na Okruhu 395/1, 142 00, Praha 4 - Libuš Internet: <u>www.kuratko.mistecko.cz</u>
Praha 4 - Spořilov	<u>MC Rybička</u>	Adresa: ZŠ Na Chodovci 54, 141 00, Praha 4 - Spořilov Internet: <u>www.mcrybicka.com</u>
Praha 5	<u>KMC Barrandov</u>	Adresa: Werichova 981, 152 00, Praha 5 Internet: <u>www.mcbarrandov.cz</u>
Praha 5	<u>MC Korunka</u>	Adresa: Prvomájová 1353/4, 153 00, Praha 5 Internet: <u>www.korunka.net</u>
Praha 5	<u>RC Andílek</u>	Adresa: Štefánikova 12, 150 00, Praha 5
Praha 5 - Řeporyje	<u>MC Řepánek</u>	Adresa: Loučná 474, 155 00, Praha 5 - Řeporyje Internet: <u>www.repanek.cz</u>
Praha 5 - Zbraslav	<u>Rodinné centrum Pexeso, o.s.</u>	Adresa: K Nové škole 1297, 156 00, Praha 5 - Zbraslav Internet: <u>www.pexeso.org</u>
Praha 5 - Zličín	<u>MC Studánka Zličín</u>	Adresa: Nedašovská 354, 155 21, Praha 5 - Zličín
Praha 6	<u>MC Máta</u>	Adresa: Arabská 681/20, 160 00, Praha 6 Internet: <u>www.volny.cz/mcmata</u>
Praha 6 - Řepy	<u>MC Řepík</u>	Adresa: Bendova 1221/5, 163 00, Praha 6 - Řepy Internet: <u>www.repik.unas.cz</u>
Praha 6 - Sedlec	<u>Klub Rybička</u>	Adresa: Roztocká 44/5, 160 00, Praha 6 - Sedlec Internet: <u>www.klubrybicka.blog.cz</u>
Praha 7	<u>Rodinné centrum Letná</u>	Adresa: Janovského 1349/24, 170 00, Praha 7 Internet: <u>www.rcletna.cz</u>
Praha 7	<u>MC Ovečka</u>	Adresa: Rajska 3, 170 00, Praha 7
Praha 9	<u>Kulturní a mateřské centrum Knoflík</u>	Adresa: Čihákova 18, 190 00, Praha 9 Internet: <u>knoflik.g.cz</u>
Praha 9 - Čakovice	<u>MC Cirkus</u>	Adresa: Jizerská 24, 196 00, Praha 9 - Čakovice Internet: <u>http://klubmaminek.unas.cz</u>
Praha 9 - Černý Most	<u>Mateřské centrum</u>	Adresa: Vlčkova 1067, 198 00, Praha 9 - Černý

	<u>Klubíčko</u>	Most Internet: klubicko.bloguje.cz
Praha 9 - Černý Most	<u>Komunitní centrum Motýlek</u>	Adresa: Vlčkova 1067, 198 00, Praha 9 - Černý Most Internet: www.motylek.org
Praha 9 - Horní Počernice	<u>MC MUM</u>	Adresa: Mezilesí 2058, 193 00, Praha 9 - Horní Počernice Internet: www.volny.cz/mum.centrum
Praha 9 - Klánovice	<u>MC Klánovice</u>	Adresa: Medinská 481, 190 14, Praha 9 - Klánovice Internet: www.mcsikulka.webz.cz
Přelouč	<u>RC Kubiček Přelouč</u>	Adresa: Českobratrská 90, 535 01, Přelouč Internet: www.charitaprelouc.cz
Přerov	<u>MC Sluníčko</u>	Adresa: Sokolská 26, 750 01, Přerov Internet: www.charleston.cz/slunicko
Prostějov	<u>MC Cipísek</u>	Adresa: Dvořákova 5, 796 01, Prostějov Internet: www.mcprostejov.goo.cz
Psáry	<u>RC Dolní Jirčany DOMEČEK</u>	Adresa: Spojovací 600, 252 44, Psáry Internet: www.rcdomecek.cz
R adešínská Svratka	<u>Centrum pro rodiče s dětmi Kopretina</u>	Adresa: Radešínská Svratka 11, 592 33, Radešínská Svratka
Radimovice, pošta Velké Popovice	<u>MC Lodička - Radimovice</u>	Adresa: Petříkov, 251 69, Radimovice, pošta Velké Popovice Internet: http://xp.me.cz/lodicka
Radostín n.Oslavou	<u>Centrum pro rodiče s dětmi Kopretina</u>	Adresa: Radostín nad Oslavou 25, 594 44, Radostín n.Oslavou Internet: www.zdar.caritas.cz
Radslavice	<u>Centrum pro rodinu RÁJ</u>	Adresa: Pavlovice u Přerova 5, 751 11, Radslavice Internet: www.raj-pavlovice.cz
Rájec - Jestřebí	<u>Motýlek</u>	Adresa: Horní 136, 679 02, Rájec - Jestřebí Internet: www.centrummotylek.freepage.cz
Rakovník	<u>MC Paleček</u>	Adresa: Zd.Štěpánka 2232, 269 01, Rakovník Internet: www.mc-palecek.com
Rašovice	<u>Centrum pro rodiče s dětmi VyRaŠme</u>	Adresa: Rašovice 246, 685 01, Rašovice Internet: www.vyrasme.cz
Říčany	<u>MC Mraveniště</u>	Adresa: Bezručova 97, 251 01, Říčany Internet: www.materskecentrumricany.cz

Rokytnice v Orlických horách	<u>MC Rampušáček</u>	Adresa: (v budově Mateřské školy), Horská 172, 517 61, Rokytnice v Orlických horách Internet: <u>www.mc-rampusacek.cz</u>
Roudnice nad Labem	<u>Centrum Matýsek</u>	Adresa: ZŠ Školní ulice 1803, 413 01, Roudnice nad Labem Internet: <u>www.centrummatysek.cz</u>
Rousínov	<u>Klub maminek Pohádka</u>	Adresa: Skálová 35, 683 01, Rousínov Internet: <u>http://klubpohadka.webnode.cz/</u>
Rousínov	<u>MC Čechyňka</u>	Adresa: Čechyně 129, 683 01, Rousínov
Rožmitál pod Třemšínem	<u>MC Rozmarýnek</u>	Adresa: Komenského 622, 262 42, Rožmitál pod Třemšínem Internet: <u>http://www.mcrozmarynek.wz.cz/</u>
Rožnov pod Radhoštěm	<u>Mateřské centrum Kolovrátek</u>	Adresa: ZŠ 5.května 1700, 756 61, Rožnov pod Radhoštěm Internet: <u>www.mckolovratek.estranky.cz</u>
Rudná	<u>MC Rudňáček</u>	Adresa: Masarykova 878, 252 19, Rudná Internet: <u>rudnacek.mistecko.cz</u>
Rumburk	<u>MC Větrník</u>	Adresa: Karolíny Světlé 227/12, 408 01, Rumburk Internet: <u>www.vetrnik-rumburk.wbs.cz</u>
Rychnov nad Kněžnou	<u>MC Jája</u>	Adresa: Mírová 1487, 516 01, Rychnov nad Kněžnou Internet: <u>www.mcjaja.wz.cz</u>
Sázava	<u>MC PUTTI</u>	Adresa: Pod Čihadlem 465, 285 06, Sázava Internet: <u>www.putti.cz</u>
Sedlčany	<u>MC Petrklíč</u>	Adresa: Sokolovská 580, 264 01, Sedlčany Internet: <u>http://petrklic.wordpress.com</u>
Semily	<u>Centrum pro rodinu M.E.D. o. s.</u>	Adresa: SVČ DDM, Tyršova 380, 513 01, Semily Internet: <u>www.medsemily.cz</u>
Škvorec	<u>MC Škvoreček</u>	Adresa: Masarykovo nám. 13, 250 83, Škvorec Internet: <u>www.skvorecek.cz</u>
Slaný	<u>MC Rybička</u>	Adresa: Tomanova 1671, 274 01, Slaný Internet: <u>www.dumrodin.cz</u>
Slavkov u Brna	<u>MC Ententyky</u>	Adresa: Heršpice 91, 684 01, Slavkov u Brna Internet: <u>www.mcententyky.cz</u>
Sokolov	<u>Baby Club Robinson</u>	Adresa: Nábřeží P. Bezruče 598, 356 01, Sokolov Internet: <u>www.mcrobinson.websnadno.cz</u>
Solnice	<u>OS Brouček</u>	Adresa: Okružní 477, 517 01, Solnice

Staré Město Starý Plzenec	<u>RC Čtyřlístek</u> <u>RC Dráček</u>	Adresa: Rastislavova 1022, 686 03, Staré Město Adresa: Raisova 96, 332 02, Starý Plzenec Internet: <u>www.rcdracek.unas.cz</u>
Šternberk	<u>MC Žirafa</u>	Adresa: Opavská 14, 785 01, Šternberk Internet: <u>www.zirafa.estranky.cz</u>
Stod	<u>MC Mája</u>	Adresa: Nádražní 722, 333 01, Stod Internet: <u>http://ddm.stod.cz/</u>
Strakonice	<u>MC Beruška</u>	Adresa: Bezděkovská 216, 386 01, Strakonice Internet: <u>www.mcberuska.wz.cz</u>
Šumperk	<u>MC Babouček</u>	Adresa: Temenická 5, 787 01, Šumperk Internet: <u>www.pontis.cz</u>
Šumperk	<u>MC Komínkov</u>	Adresa: Komenského 9, 787 01, Šumperk Internet: <u>www.doris.cz</u>
Sušice	<u>MC Sušice - Medvídek</u> <u>o.s.</u>	Adresa: Pod Vodojemem 1245, 342 01, Sušice Internet: <u>www.mcmedvidek.eu</u>
Svatobořice-Mistřín	<u>MC Krteček</u>	Adresa: V Novinách 842 , 696 04, Svatořeřice- Mistřín Internet: <u>www.mckrtecek.eu</u>
Světlá nad Sázavou	<u>MC Rolnička</u>	Adresa: Sázavská 589, 582 91, Světlá nad Sázavou Internet: <u>www.svetlans.cz</u>
Svitavy	<u>MRC Krůček Svitavy</u>	Adresa: Multifunkční centrum Fabrika, Wolkerova alej 92/18, 568 02, Svitavy
Tábor	<u>Rodičovské centrum</u> <u>RADOST</u>	Adresa: Koželužská 140, 390 01, Tábor Internet: <u>www.rcradost.cz</u>
Tanvald	<u>MDC Maják</u>	Adresa: U Školky 579, 468 41, Tanvald
Terezín	<u>MC Klobouk Diakonie</u>	Adresa: Komenského 152, 411 55, Terezín Internet: <u>www.diakoniecceltm.cz</u>
Těšany	<u>RC NA MYŠÁKU, o.s.</u>	Adresa: Těšany 139, 664 54, Těšany Internet: <u>www.webareal.cz/rc-na-mysaku</u>
Tišnov	<u>MC Studánka</u>	Adresa: Květnická 821, 666 01, Tišnov Internet: <u>studanka.webzdarma.cz</u>
Třebechovice pod Orebem	<u>Rodičovské Centrum</u> <u>Domeček</u>	Adresa: Čsl.Legii 359, 503 46, Třebechovice pod Orebem Internet: <u>www.rcdomecek.com</u>
Třebíč	<u>Třebíčské centrum</u>	Adresa: Fr. Hrubína 753, 674 01, Třebíč Internet: <u>www.trebicskecentrum.cz</u>

Třebíč	<u>MC Damiján</u>	Adresa: U Obůrky 953 , 674 01, Třebíč Internet: <u>www.cirkevtrebic.cz</u>
Třešť	<u>MC Jahůdka</u>	Adresa: B. Smetany 1076/43, 589 01, Třešť Internet: <u>www.mcjahudka.cz</u>
Trhové Sviny	<u>MC Človíček NEBOJSA</u>	Adresa: Nábřeží Sv. Čecha 664, 374 01, Trhové Sviny Internet: <u>www.cloviceknebojsa.eu</u>
Třinec 5	<u>Sluníčko - Mateřské centrum Třinec</u>	Adresa: Habrová 300, 739 61, Třinec 5 Internet: <u>www.mcslunicko.webgarden.cz</u>
Trutnov	<u>MC KAROLínka</u>	Adresa: Náchodská 359, 541 01, Trutnov Internet: <u>www.mckarolinka.cz</u>
Turnov	<u>Centrum pro rodinu Náruč</u>	Adresa: Skálova 540, 511 01, Turnov Internet: <u>www.naruc.cz</u>
Týnec nad Sázavou	<u>MC Motýlek</u>	Adresa: Okružní 520, 257 41, Týnec nad Sázavou Internet: <u>www.mestotytec.cz</u>
Týniště nad Orlicí	<u>MC Ratolest</u>	Adresa: Komenského 106, 517 21, Týniště nad Orlicí Internet: <u>ratolest.ic.cz</u>
Uherské Hradiště	<u>Komunitní centrum pro rodinu DOMINO - Uherské Hradiště</u>	Adresa: Růžová 436, 686 01, Uherské Hradiště
Uherské Hradiště	<u>AKROPOLIS</u>	Adresa: Stará Tenice 1195 , 686 01 , Uherské Hradiště Internet: <u>www.akropolis-uh.cz</u>
Unhošť	<u>RC Klíček</u>	Adresa: Husova 1059, 273 51, Unhošť Internet: <u>www.klicekunhost.w.cz</u>
Uničov	<u>MC Sluníčko</u>	Adresa: DDM Vila Tereza, Nádražní 530, 783 91, Uničov Internet: <u>www.ddm-unicov.cz</u>
Ústí nad Labem	<u>MC Pohádka</u>	Adresa: Hradiště 4, 400 01, Ústí nad Labem Internet: <u>www.usti.ymca.cz</u>
Ústí nad Labem	<u>MC Ovečka (CPR Archa)</u>	Adresa: Poláčkova 2, 400 11, Ústí nad Labem
Ústí nad Orlicí	<u>MC Medvídek</u>	Adresa: Heranova 1348, MŠ Štěpnice - vchod C, 562 06, Ústí nad Orlicí Internet: <u>www.sweb.cz/medvidekuo</u>
Ústí nad Orlicí	<u>RC Srdíčko</u>	Adresa: M.J.Kociána 53, 562 01, Ústí nad Orlicí Internet: <u>www.jbuo.cz</u>

V alašské Klobouky	<u>Valašské Klobouky</u>	Adresa: Kramolišova 126, 766 01 , Valašské Klobouky
Valašské Meziříčí	<u>MC eMCéčko</u>	Adresa: J. K. Tyla 419, 757 01, Valašské Meziříčí Internet: <u>www.emcecko.estranky.cz</u>
Velké Meziříčí	<u>Centrum pro rodiče s dětmi Kopretina</u>	Adresa: Ostrůvek 288/2, 504 01, Velké Meziříčí
Veltrusy	<u>Rodinné centrum Havránek</u>	Adresa: Palackého 117, 277 46, Veltrusy Internet: <u>http://havranek.dolnipovltavi.cz</u>
Veselí nad Lužnicí	<u>RC Semaforáček</u>	Adresa: P. Brandla 576, 391 81, Veselí nad Lužnicí Internet: <u>www.webareal.cz/semaforacek</u>
Veselí nad Moravou	<u>MC Školička</u>	Adresa: Hutník 1495, 698 01, Veselí nad Moravou Internet: <u>www.ddmveseli.estranky.cz</u>
Vikýřovice	<u>MC Vikýřek</u>	Adresa: Sportovní 273, 788 14, Vikýřovice Internet: <u>www.mcvikyrek.mistecko.cz</u>
Vimperk	<u>MC Budulíněk</u>	Adresa: Pravětín 23, 385 01, Vimperk Internet: <u>www.fch-vimperk.cz</u>
Višňové u Znojma	<u>Rodinné centrum Čtyřlístek</u>	Adresa: Nová 228, 671 38, Višňové u Znojma Internet: <u>www.rcctyrlistek.euweb.cz</u>
Vlašim	<u>RC Světýlka</u>	Adresa: Pod tratí 453, 258 01, Vlašim Internet: <u>www.svetylka.cz</u>
Vodňany	<u>MC Duha</u>	Adresa: Zeyerovy sady, 389 01, Vodňany
Vrchlabí	<u>MC Kopretina</u>	Adresa: Letná 868, 543 01, Vrchlabí Internet: <u>www.mckopretina.cz</u>
Všestary	<u>BERÁNEK VŠESTARY</u>	Adresa: Všestary 1, 503 12, Všestary Internet: <u>www.beranek-vsestary.cz</u>
Vsetín	<u>RMC Vsetín</u>	Adresa: Rokytnice 425, 755 01, Vsetín Internet: <u>www.slunicko-vsetin.cz</u>
Vyškov	<u>MC Radost</u>	Adresa: Lípová 2, 682 01, Vyškov Internet: <u>www.mcradost.wz.cz</u>
Vysoké Mýto	<u>Centrum pro rodinu Kujebáček</u>	Adresa: MŠ Pod Smrkem, Štefánikova 397/IV, 566 01, Vysoké Mýto Internet: <u>www.kujebacek.cz</u>
Z ábřeh	<u>Hnízdo, MRC Zábřeh</u>	Adresa: Žižkova 45, 789 01, Zábřeh

Internet: www.hnizdozabreh.cz

Žamberk	<u>RC Pohoda</u>	Adresa: Nádražní 22, 564 01, Žamberk Internet: www.pohoda.org
Žatec	<u>MC Sedmikráska</u>	Adresa: Svatováclavská 1931, 438 01, Žatec Internet: www.mc-sedmikraska-zatec.estranky.cz
Zbiroh	<u>ZBIROŽSKÝ KVÍTEK</u>	Adresa: Zd. Nejedlého 526, 338 08 , Zbiroh
Žďár nad Sázavou	<u>RC Srdíčko</u>	Adresa: Studentská 4, , Žďár nad Sázavou Telefon: 566 690 135
Žďár nad Sázavou	<u>Centrum pro rodiče s dětmi Kopretina</u>	Adresa: Okružní 1, 591 01 , Žďár nad Sázavou
Zdíkov	<u>MC Amálka Zdíkov a centrum volného času</u>	Adresa: Zdíkov 269, 384 72, Zdíkov
Židlochovice	<u>MC Robátko</u>	Adresa: Nádražní 232 , 667 01, Židlochovice Internet: www.mcrobotko.cz
Zlín	<u>Komunitní centrum pro rodinu DOMINO - Zlín</u>	Adresa: Na Honech III/4922, 760 05, Zlín Internet: www.idomino.eu
Znojmo	<u>RC Maceška</u>	Adresa: Pražská 80, 669 02, Znojmo Internet: www.maceska.kibo.cz
Zruč nad Sázavou	<u>MC Setkání</u>	Adresa: 1. Máje, Zručský dvůr (nad cykloprodejnou), 285 22, Zruč nad Sázavou Internet: http://mc-setkani.wz.cz